

Te dni praznujejo naše žene pomemben jubilej — 20-letnico prve državne konference Antifašistične fronte žena (AFŽ), ki je bila od 6. do 8. decembra 1942 v Bosanskem Petrovcu na osvobodjenem ozemlju.

Ce hočemo dojeti pravi pomen tega praznika, moramo poznati veličastno pot, ki so jo prehodile naše žene v zadnjih desetletjih, predvsem med narodnoosvobodilno vojno in v povojni izgradnji, pot, polno naporov, žrtv in nenehnega boja proti okupatorju in za pridobitev enakopravnosti na vseh področjih družbenega življenja. Vsi se še dobro spominjamo dni pred dvajsetimi leti, ko je bila naša domovina eno samo bojišče, pogorišče, morišče, ko je okupator brez usmiljenja pobijal moške, otroke, žene. V tem boju žene niso stale ob strani, nasprotno, nemalokrat so bile v prvih vrstah borcev, potrpežljivo so prenašale vse napore in pogoje, pokazale so pravi lik naše junaške, svobodoljubne žene. Opravile so zrelostni izpit, potrdile so svojo visoko moralno in človečansko zavest.

Praznik naših žena

Prav to, kako bi se kar najbolj organizirano bojevale proti okupatorju in si priborile lepšo, svobodno domovino, v kateri ne bi bilo izkoriščanja in v kateri bi bila ženam priznana enakopravnost, je bila vodilna misel prve državne konference AFŽ, ki se je udeležil tudi tov. Tito.

S pridobitvijo enakopravnosti pa še ni bilo vse rešeno. Pred našimi ženami so stale nove, nič lažje naloge. V okviru ženskih društev so reševale vprašanja žensk in družine ter številne probleme, na katere so naletele v vsakdanjem življenju. S temi vprašanji se sedaj ukvarja vsa naša skupnost, kajti prerasla so okvir ženskih društev.

Z družbenim samoupravljanjem so se odprle tudi ženam najširše možnosti, da tudi kot samoupravljalke posegajo na vsa področja našega družbenega in gospodarskega življenja. S tem so napravile noven korak naprej, položile so mojstrski izpit, ponovno so dokazale svoje visoke moralne kvalitete...

Vsem našim delovnim ženam toplo čestitamo k njihovem prazniku!

(fg)

Naslednja seja

Naslednja seja ObLO Kočevje bo v sredo, 26. decembra. Tedaj bodo obravnavali rebalans proračuna za leto 1962, poročilo o izgradnji Kemične tovarne, problem urbanizma in stanovanjske izgradnje ter poročilo o poravnanih svetih. Eden izmed odbornikov je predlagal, naj bi obravnavali še problematiko cest, posebno vzdrževanje, ker nastajajo zaradi slabega vzdrževanja cest na vozilih milijonske škode.

NOVICE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČIN KOČEVJE IN RIBNICA

Leto VII. — št. 49

KOČEVJE, 7. decembra 1962

Cena 20 din

Da bodo potrošniki zadovoljni

Na zadnji seji je občinski ljudski odbor Kočevje razpravljal o poročilu sveta za blagovni promet in turizem ter sprejel ustrezne sklepe.

OSKRBA S KMETIJSKIMI PRIDELKI ŠE VEDNO ŠEPA

Poročilo ugotavlja, da je bil v trgovini storjen določen napredek. Vendar bo treba še vedno napraviti več za boljšo izbiro blaga, večjo zalogo in boljšo tehnično opremljenost trgovskih lokalov.

Posebno težavo predstavlja še vedno oskrba s kmetijskimi pridelki, s sadjem in zelenjavo ter zlasti z ozimnico. Pri izboljšanju preskrbe precej pomaga tudi naša vrtnarija, ki naj bi v bodoče še povečala pridelovanje povrtnin in zelenjave.

Občinski ljudski odbor je sklenil, naj se zaradi boljše oskrbe s sadjem, zelenjavo in povrtninami trgovina še bolj trudi ter da je nujno zagotoviti še večjo proizvodnjo teh kmetijskih pridelkov v občini. Zato naj pokažejo večjo iniciativo kot doslej kmetijska združenja, vrtnarija in družbena posestva. Tudi v bodoče je treba podpirati prodajo kmetijskih pridelkov po neposrednih proizvajalcih (a ne samo privatnih) na tržnici.

TUDI V KOČEVJU SAMOPOSTREŽNA TRGOVINA

Poročilo sveta je tudi ugotovilo, da se v Kočevju vedno bolj kaže potreba po samopostrežni trgovini ali manjši veleblagovnici. Občinski ljudski odbor je sprejel sklep, naj bo investitor tista trgovska organizacija, ki bo nudila najboljše pogoje. Zastopnik »Trgoprometa« pa je v razpravi poudaril, da je o ureditvi samopostrežne trgovine razmišljal tudi že njihov kolektiv in prišel do zaključka, da bi jo uredili v prostorih sedanje pošte. Ta lokal bi zadoščal za 10 let, preuredili pa bi ga že v letu 1964.

GOSTINSTVO SLABO DONOSNO

Poročilo sveta za blagovni promet in turizem nadalje ugotavlja, da je akumulacija gostinstva še slabša kot trgovine. Promet je količinsko občutno padel predvsem v največjem kočevskem gostinskem podjetju »Hotelu Pugled«. Zaradi tega so gostinci predlagali, naj bi se znižale oziroma ukinile nekatere davščine. Odbornik gostincev je predlagal, naj bi občinski ljudski odbor posredoval predlog gostincev za znižanje dajatev pristojnim organom. Gostinstvo — predvsem pa »Hotel Pugled« — namreč nima dovolj lastnih skla-

dov, da bi moderniziralo obrate, ki jih ima in še one, ki naj bi jih prevzelo.

Občinski ljudski odbor je sklenil upoštevati predloge družbenega gostinstva pri pripravah za sprejem plana za naslednje leto. Hkrati je sklenil opozoriti gostince na povečan pritok gostov v naslednjem letu (proslava 20-letnice zborna slovenskih odposlancev in modernizacija ceste). Nadalje je sprejel še nekatere druge sklepe v zvezi z združevanjem gostišč, pavšaliziranjem, vzdrževanjem lokalov itd.

POTREBEN PRIMEREN LOKAL ZA PRODAJO KRUHA

Poročilo nadalje ugotavlja, da v Kočevju ni primerne lokalne prodaje kruha. Sedanji prostor, v katerem je tudi slaščičarna, je premajhen, pa tudi lokacija ni primerna. Pekarija pa nima predvidene v bližnji bodočnosti nobene gradnje, ker ima premalo sredstev. Kljub temu pa je treba ta problem nujno rešiti.

Tudi dostava kruha trgovinam in gostiščem naj bi bila v bodoče bolj kulturna. Zdaj kruh dostavljajo namreč v košarah in na odprtih vozičkih, kar pa ni higiensko. Občinski ljudski odbor je tudi odobril, da se razlika v ceni, ki je nastala s podražitvijo moke v Pekariji in slaščičarni ter znaša 209.000 dinarjev, dodeli Pekariji, ki naj jih porabi za ureditev sanitarnih naprav in garderob.

NAČRT ZA NOVO KLAVNICO ŽE IZDELAN

Na območju občine je le 8 prodajaln mesa, kar je občutno premalo. Poročilo sveta za blagovni

promet ugotavlja, da bi bilo nujno odpreti še prodajalne v Strugah, Osilnici in za območje Drage. Tudi obstoječa klavnica, prodajalne in predelovalnice po opremi in zmogljivosti ne zadovoljujejo. Pripravljen je že načrt za gradnjo nove klavnice in predelovalnice, ki naj bi zadostila potrebe ribniškega in kočevskega bazena, do Velikih Lašč in Dobrepolja. V tej klavnici pa ne bi delali le za lokalno potrošnjo, ampak predelovali živino tudi z družbenih posestev in nato prodajali meso in mesne izdelke.

ZADRUGA NE KAŽE DOVOLJ ZANIMANJA ZA VEČJI ODKUP

Poročilo sveta je zajelo tudi dejavnost kmetijske zadruge in pravi, da glede na značaj zasebne kmetijske proizvodnje nastajajo na njenem območju v glavnem tržni presežki lesa in živine, manj pa ostalih kmetijskih pridelkov. Ta vrzel pa se zlasti pokaže pri oskrbi z ozimnico. Dalje poročilo ugotavlja, da ima zadruga pri delu precej težav ter da kaže premalo zanimanja za povečan odkup drobnih kmetijskih pridelkov, kot jaje, fižola, zelja itd. Občinski ljudski odbor je kmetijsko zadrugo zadalžil, da izboljša odkup in zajame dosledno vse tržne presežke v občini.

KONTROLO ŠE POOSTRITI

Občinski ljudski odbor je nadalje sklenil še, da je zaradi izboljšanja na področju blagovnega prometa, spoštovanja zakonskih predpisov in zadovoljitve potreb potrošnikov nujno še bolj poostriti kontrolo, se pravi, še bolj poživiti inšpekcijsko službo.

RIBNICA JE Z NOVO, MODERNO OPREMLJENO POŠTO VELIKO PRIDOBILA (Foto: Mohar)

Proslave dneva republike po naših krajih

Ribnica

Dan republike, dan, ko se ozremo v preteklost, pregledamo uspehe, obudimo spomine na našo herojsko pot, spomnimo se tovarišev, ki so zanjo žrtvovali svoja življenja ter s svojo herojsko borbo priborili svobodo. To je dan, ko prešteavamo svoje uspehe. Lahko bi pregledali številke. Mnogo jih je. Stekle so nove ceste, lopate so se zasadile v trdo zemljo in jo napravile voljno in rodovitno. Padale so kaplje, toda te kaplje so obrodile zaželene sadove — sadove, ki prinašajo lepo bodočnost.

Dan republike! Spomini bežijo nazaj na prehojeno pot, obudijo se na raznih svečanostih, akademijah. Sirom naše domovine vihrajo zastave in naznanjajo obletnico rojstva naše republike.

Tako se je tudi Ribnica odela v teh dneh v slavnostno obleko in toplo sprejela naš veliki Dan. In kaj je novega letos v ribniški občini? Naj navedemo samo nekatere stvari: nova, moderno urejena pošta, nov obrat podjetja Torbica v Sodražici, bencinska črpalka pri Zlebiču, trgovina Oprema se je preselila v nove, sodobne prostore, dograjeno je poslovno - stanovanjsko poslopje Vrtnarije in še kaj.

Na predvečer praznika so se Ribničani zbrali v dvorani TVD Partizan in se na kratki, vendar dobro pripravljene akademiji, skupaj z našimi najmlajšimi, spomnili prehojene poti. Zopet je zadonela Bilječanka, obudili so se spomini na 29. november 1943 ter na delovne zmage po osvoboditvi. Bil je topel večer, večer pred praznikom, katerega je Ribnica pričakala slavnostno in v veselem razpoloženju. Marsikateri Ribničan, pa tudi drugi, je pričakal dan republike v domu JLA, kjer so v počastitev praznika priredili rezervni oficirji zabavo.

Taka je bila Ribnica v teh prazničnih dneh. Po njenih ulicah je odmevala pesem veselih ljudi. Lepo je počastila devetnajsti rojstni dan naše republike.

M. Mate

Predgrad

(JS) — Tudi letos smo v Predgradu lepo proslavili dan republike. O pomenu praznika je govoril učitelj Pajnič, otroci so peli in recitali, sodelovala pa sta godba na pihala in mešani pevski zbor. Proslava, ki se je udeležilo veliko ljudi, je lepo uspela.

Osilnica

Proslava ob dnevu republike v Osilnici je bila v kinodvorani. Priredili so jo učenci osnovne šole, učiteljica tov. Štimčeva pa je imela krajši nagovor, v katerem je pojasnila pomen 29. novembra za jugoslovanske narode. Nato so pionirji zapeli, recitali pesmi in odigrali dve igrici ter zaplesali nekaj kol. Proslave se je udeležilo okrog 100 ljudi.

★

Sportna sekcija v Osilnici je priredila ob dnevu republike več tekmovalj. Najprej je bil pionirski šahovski brzoturnir, pri katerem je sodelovalo 10 šahistov. Prvo mesto so osvojili kar trije. Mladi šahisti so pokazali precejšnje znanje.

Na članskem šahovskem brzoturnirju je sodelovalo 13 šahistov. Zmagal je Anton Kovač, drugi je bil Andrej Žagar, tretji Anton Kvaternik itd.

Prvi uradni nastop so zabeležila dekleta, ki so se prav tako pomerila v šahu. Vsem štirim nastopajočim šahistkam bo treba posvetiti več pozornosti, prav tako pa tudi ostalim, ki kažejo

zanimanje za šah. Debut so dekleta dobro prestala in upamo, da bodo še večkrat nastopila...

Prvič so nastopili tudi smučarji. Tekmovali so v teku na 600 metrov. Nastopilo je pet pionirjev.

Razen tega je mladina organizirala mladinski ples, ki je lepo uspel. Prepričani smo, da ta ples ne bo ostal osamljen. Udeležilo se ga je nad dvajset mladincev. Ples je dokazal, da osilniška mladina lahko nekaj organizira, kljub skromnim sredstvom...
-ip

Velike Poljane

(PV) — Naša šolska mladina je pod vodstvom učiteljice Andoljške priredila prav pristočno proslavo za dan republike. Sprejeli so tudi 13 cicibanov v pionirsko organizacijo.

Prepričani smo, da bo imela pionirska družinica pod vodstvom skrbne upraviteljice v novem letu lepe uspehe, saj so svojo veliko voljo do učenja in izvenšolskega dela pokazali prav na tej proslavi.

Rezervoar na Obrhu že prihodnje leto

Do proslave 20-letnice Kočevskega zborna prihodnje leto v Kočevju bo Vodna skupnost za Kočevje in Ribnico dogradila rezervoar na Obrhu. Z dograditvijo tega rezervoarja bo popoln tudi vodovodni sistem, ki napaja Kočevje in Ribnico. Voda bo poslej tekla proti Ribnici in Kočevju že zaradi pritiska, medtem ko jo zdaj potiskajo proti obema krajema črpalke. Črpalke imajo sicer zmogljivost 55 litrov v sekundi, stvarno pa jo dosežejo približno polovico, oziroma nekaj manj kot 30 l na sekundo. Ko bo dograjen rezervoar, bo pritekala voda s polno zmogljivostjo, se pravi 55 l na sekundo.

Šalka vas

Vaška skupnost v Šalki vasi je v počastitev dneva republike organizirala v domu Svobode kulturno prireditev.

Program so izvedli pionirji in mladinci iz Šalke vasi. Recitacije in pesmi so bile dobro naštudirane in uspešno izvedene, najbolj pa je občinstvu ugajala igrica »Pionirska ruta«.

Za uspešno prireditev gre zahvala tov. Mimici Mestnik, ki je program pripravila in ga z mladino tudi dobro naštudirala.

Naslednjega dne so vse pionirje in mladince, ki so pri proslavi sodelovali, pogostili, nekatere pa tudi obdarili s knjižnimi nagradami.

M. Lunder

Proslava ob dnevu republike v Šeškovem domu — tokrat balkon. Žal se je proslave udeležilo le okoli 50 odraslih (in približno toliko mladine), kar meče slabo luč na prebivavce Kočevja

OD PETKA DO PETKA DOMA IN PO SVETU — OD PETKA DO PETKA DOMA IN PO SVETU

● 4. decembra je prispel v Moskvo s svojim spremstvom na krajše zimske počitnice predsednik Tito. Nekaj dni se bo zadržal v Moskvi in Podmoskovlju, nato pa bo obiskal še Leningrad in Volgograd. Na obisk in počitnice ga je povabil predsednik ministrskega sveta ZSSR Nikita Hruščov. Tovariš Tito in predsednik Hruščov bosta počitnice izkoristila tudi za razgovore o odnosih med obema državama in o nadaljnjem sodelovanju ter o aktualnih mednarodnih problemih. Ob prihodu našega maršala je premier Hruščov poudaril, da je zadovoljen s sedanjim razvojem odnosov med obema državama in da obstajajo vsi pogoji, da se ti odnosi še naprej razvijajo in krepijo. Poudaril je tudi, da so stališča obeh držav v mnogih mednarodnih odnosih enaka.

● 29. novembra je skupina ustašev napadla jugoslovansko predstavništvo v Bonnu (Zapadna Nemčija) z namenom, da prostore delno razstreli, blokira izhod iz zgradbe, prisili jugoslovanske predstavnike, da se umaknejo v zgornja nadstropja in nato zgradbo zažge. Pri tem naj bi po načrtu živi zgoreli tudi vsi Jugoslovani, ki so bili v zgradbi. Zločinski naplek se je zaradi odpora in priselnosti uslužbencev našega predstavništva le delno posrečil. Ustaši so streljali tudi na dvanajstletnega otroka ter težko ranili bivšega partizana Momčilo Popovića. Tovariš Popović je bil med vojno v bojih s fašisti 17-krat ranjen. Tudi tokrat so njegove rane hude, saj je bil

že večkrat operiran, njegovo življenje pa še vedno visi na nitki. Jugoslovanska in svetovna javnost je zločin ostro obsodila. Dogodek meče slabo luč na zahodnonemške oblasti, ki nudijo gostoljubje takim zločincem in ustvarjajo pogoje za razvoj takih band.

● 5. decembra so organizirali ustaši nov incident, tokrat v Düsseldorfu. Vdrli so v restavracijo »Dalmacija«, izzivali goste in vzklikali Paveliću in nezavisni državi Hrvaški.

● Podpredsednik Zveznega sveta Edvard Kardelj bo obiskal ta mesec Indonezijo, Indijo in Irak.

● Na kongresu italijanske KP so Kitajci spet napadli »kapitalistično« Jugoslavijo. (Torej ne samo napadi ustašev, ampak tudi Kitajcev — komunistov.) Član sekretariata KPI Pajetta je Kitajcem, ki so kritizirali tudi delo KPI, odgovoril takole: »Tovarišem Kitajcem, ki zatrjujejo, da se ne strinjajo z nekaterimi od nas, odgovarjamo, da smo leninistična partija, v kateri ni frakcij. Ne smete napačno razumeti ploskanja, ki ste ga bili deležni s strani kongresa. Bilo je namenjeno vaši revoluciji in vašemu narodu, toda ves kongres soglasno odobrava politiko centralnega komiteja in zavrača vaš nesprijemljiv napad ter obsoja vašo nepravilna stališča.« O odnosih z ZKJ pa je med drugim dejal: »Vi ste dejali, da so Jugoslovani restavrirali (obnovili) kapitalizem. Toda mi smo bliže Jugoslaviji. Bili smo tam in poslali tja številne delegacije. Razpravljali smo s člani delavskih svetov, morda se večših z njimi tudi prepirali, toda zagotavljamo vam, da v jugoslovanskih tovarnah nismo našli kapitalistov.«

Osnutek ustave SR Slovenije

Revolucionarna pridobitev lastne državnosti v nacionalni in politični zgodovini Slovenije je bila proglašena v ustavi LRS z dne 16. 1. 1947. Ta ustava je z družbenim razvojem doživljala podobne spremembe, kot so zadele ustavo FLRJ iz leta 1946. Republiški ustavni zakon iz leta 1953 pa je iz podobnih razlogov kot ustreznosti zvezni zakon postal zastarel in kakor v okviru federacije se je tudi v republiki pojavila potreba po novi ustavni ureditvi.

II. O NAŠI REPUBLIŠKI USTAVI

Slovenija — kot vse druge jugoslovanske republike — je suverena država in zaradi tega samostojno sprejema svojo ustavo, s katero neposredno in samostojno določa svojo družbeno in politično ureditev. Jasno pa je, da so temeljna načela in osnove družbeno ekonomske in politične ureditve zaradi vključitve Slovenije v federacijo lahko samo enotna za vso Jugoslavijo. Te osnove, ki jih predstavljajo družbena lastnina, družbeno samoupravljanje ter pravice, svobostine in dolžnosti človeka in občana, so vznikle iz skupnega življenja jugoslovanskih narodov in delovnega ljudstva ter njihovih republik in so zato lahko samo skupne. Kot takšne predstavljajo po svojem bistvu skupni dogovor jugoslovanskega delovnega ljudstva, živečega po posameznih jugoslovanskih republikah, o načinu in pogojih skupnega življenja. V skladu s funkcijo federacije kot skupnosti tega delovnega ljudstva je, da v zvezni ustavi določi te osnove skupnega življenja, kar je seveda bilo tudi storjeno. Zato osnutek republiške ustave v svoje določbe prevzema temeljna načela, izražena v predosnutku ustave FSRJ kot svoja in jim hkrati zagotavlja neposredno uporabnost in veljavo na svojem ozemlju. V

Piše: Silvo Vremec

skladu z dejstvom, da je Slovenija le federalna enota zvezne države, je na novo v republiško ustavo vnešeno le načelo socialistične solidarnosti, ki se je v praksi že uveljavilo med jugoslovanskimi republikami, katero nalaga SR Sloveniji, naj sodeluje z drugimi jugoslovanskimi republikami pri reševanju skupnih vprašanj kot so npr.: gospodarski razvoj, gospodarsko sodelovanje, pomoč nerazvitim republikam in krajem v federaciji, izmenjava kulturnih dobrin, ustanavljanje skupnih podjetij in podobno.

Z republiško ustavo pa se tudi neposredno urejajo posamezna področja javnega življenja. Predvsem: sistem družbenega samoupravljanja v delovnih organizacijah, komunalni sistem, t. j. samoupravljanje v občinah in okrajih kot teritorialnih družbeno političnih skupnostih, določitev funkcij republike in načel za njeno organizacijo ter zagotovitev ustavnosti in zakonitosti v republiki in nje-hovega varstva.

1. Družbeno samoupravljanje v delovnih organizacijah

Odnosi, ki izhajajo iz družbeno ekonomskega sistema, so sicer tudi predmet ustavne ureditve v okviru federacije, toda predosnutek zvezne ustave urejuje s svojimi določbami v prvi vrsti pravice in dolžnosti delovnih organizacij v njihovih medsebojnih razmerjih in v prometu, kjer mora biti delovnim organizacijam zagotovljen enak pravni položaj na vsem ozemlju FSRJ. Osnutek republiške ustave pa razvija drugo plat medsebojnih odnosov, namreč vprašanja samoupravljanja, v kakšnih oblikah se to samoupravljanje pojavlja in kakšen je mehanizem tega samoupravljanja.

Ze uvodoma posveča osnutek republiške ustave posebno pozornost vprašanju medsebojne vskladitve organizacije dela in organizacije samoupravljanja. Oboje mora namreč omogočati, da delavci lahko čimbolj neposredno odločajo o vprašanjih svojega dela in svojega ekonomskega položaja, da pa so hkrati zagotovljeni najugodnejši pogoji za delo in poslovanje delovne organizacije kot celote. Republiška ustava tudi natančneje določa, kdaj nastane pravica delovnega kolektiva do upravljanja delovne organizacije in kdaj delovni človek pridobi pravice in dolžnosti člana delovnega kolektiva. Delovni kolektiv pridobi pravico do upravljanja z dnem, ko se konstituira v delovni organizaciji organi upravljanja; delovni človek pa pridobi pravice in dolžnosti člana delovnega kolektiva z dnem, ko nastopi delo in ne morda že takrat, ko je sklenil formalni sporazum o vstopu v delovno organizacijo, t. j. o delovnem razmerju. V gospodarstvu nasploh uvaja osnutek republiške ustave načelo rotacije, po katerem se kolektivni organi upravljanja (delavski svet, upravni odbor) volijo za dve leti, vendar tako, da se vsako leto izmenja polovica njihovih članov, ter načelo omejitve ponovne volivnosti, zaradi katerega ne bo mogel biti nihče več kot dvakrat zapored izvoljen za člana istega kolektivnega organa upravljanja delovne organizacije. Kljub samoupravljanju pa določa osnutek republiške ustave tudi odgovornost organov samoupravljanja ne le delovnemu kolektivu, temveč tudi družbeni skupnosti, kar je razumljiva posledica dejstva, da so sredstva za proizvodnjo družbena. Z določbami osnutka republiške ustave je tudi okrepljena samostojnost delovnih organizacij in jim dana določena avtonomija, ki je v tem, da delovne organizacije samostojno sprejemajo svoj statut in ga načelno ne predložijo nikomur več v soglasje; soglasje je potrebno le izjemoma za tiste delovne organizacije, za katere bi zakon tako predpisal. Statutarna avtonomija zajema tudi pravico delovne organizacije, da izdaja splošne predpise za urejanje notranjih odnosov v delovni organizaciji (npr.: pravilnik o delovnih razmerjih, o delitvi dohodka), seveda v skladu in v mejah ustave in zakonov. Osnutek uvaja tudi javnost v poslovanje delovnih organizacij.

(Nadaljevanje)

Referendum

V 46 številki NOVIC je bilo postavljeno vprašanje, kdo, kdaj, kakaj in v kakšnih primerih lahko razpiše referendum. Ali ga lahko razpiše tudi podjetje?

Referendum je oblika neposredne udeležbe občanov pri izvrševanju oblasti in obstoji v tem, da se zakonski predlog, sprememba ustave ali kako drugo vprašanje, predloži volivcem neposredno v odločitev, preden ga predstaviški organ sprejme, ali pa potem, ko ga je že sprejel. Na postavljeno vprašanje odgovarjajo volivci le z »da« ali »ne«.

Poznamo referendum, ki ga lahko razpiše Zvezna skupščina, referendum, ki ga razpiše republiška skupščina ter lokalne referendume, ki jih razpisujejo občine in okraji.

Predosnutek ustave FSRJ predvideva v svojih določilih konkretno le razpis referenduma ob spremembi ustave in sicer v dveh primerih:

1. Če bi Zvezni zbor in Zbor narodov ne bila enotna glede predloženih sprememb ustave, smeta odločiti (potem, ko sta obravnavo o spremembah odložila najprej za dva meseca in se zatem še dvakrat sestala, da rešita sporna vprašanja, pa se nista mogla zediniti), naj o teh vprašanjih odločijo nenosredno volivci na referendumu ter

2. Če je sprememba ustave sicer sprejeta v Zveznem zboru, pa se ugotovi, da najmanj trije zbori Zvezne skupščine niso zadovoljni s sprejetimi spremembami, se sprememba ustave, ki je bila sprejeta v Zveznem zboru, da na referendumu.

Izid referenduma je za skupščino obvezen in sprememba ustave je sprejeta, če je zanjo glasovala večina vseh volivcev (absolutna večina).

Zvezna skupščina pa razpisuje referendum tudi glede drugih vprašanj, ki so splošnega pomena za federacijo, pri čemer se ravna po lastni oceni potrebnosti referenduma.

Republiški referendum po določbah osnutka ustave SRS razpisuje Skupščina Socialistične republike Slovenije. Predvideva

ga pravtako za spremembo republiške ustave v primeru, da Republiški zbor smatra, da je sprememba ustave umestna, dva druga zbora pa sta proti spremembi. Volivci v tem primeru na referendumu odločijo le o umetnosti spremembe ustave. Volivci pa lahko na referendumu predlagane spremembe ustave tudi sprejmejo, če tako odloči Republiški zbor.

Skupščina SRS lahko sklene, da se da na referendumu tudi predlog zakona ali drugo vprašanje iz njene pristojnosti, bodisi preden je bil zakon sprejet ali ko je zakon že sprejet. Odločitev volivcev je za skupščino obvezna in dve leti po referendumu se ne more izdati noben zakon ali drug akt, ki bi bil v nasprotju z izidom referenduma.

Lokalni referendum razpisuje ta okrajna oz. občinska skupščina. Volivci odločajo o vprašanjih, ki imajo pomen za posamezen kraj ali za občino oziroma okraj kot celoto. Referendum se izvrši bodisi zato, da občina potrdi odlok ali sklen občinske oz. okrajne skupščine ali na zato, da se o predlogu odloka ali sklena izjavijo, še preden ga je občina oz. okraj sprejel. Kdaj je lokalni referendum obvezen, predpiše okrajna oz. občinska skupščina s svojim statutom. Fno leto po referendumu ne more niti okraj niti občina izdati nobenega predpisa, ki bi bil v nasprotju z izidom referenduma. Predlog, o katerem se odloči na referendumu, je sprejet, če je zanj glasovala večina volivcev, ki so se referendumu udeležili (relativna večina).

V gospodarskih organizacijah odločanje na sestankih delovnega kolektiva kot najvišjega organa upravljanja v organizaciji v polni meri zagotavlja proizvajavec, da povedo svoja mnenja in odločajo o vprašanjih upravljanja in razpolaganja s sredstvi organizacije. Če delovni kolektiv sklene, da bo o postavljenih vprašanjih odločal, ki je zelo podobnih glasoval tajno, imamo obna referendumu.

Silvo Vremec

Proslava v tiskarni

Kakor v večini naših kolektivov so tudi v ČZP Kočevski tisk v Kočevju z malo interno proslavo počastili dan republike 29. november. (Na sliki del članov kolektiva med proslavo)

S KONFERENCE KRAJEVNE ORGANIZACIJE SZDL KOČEVJE

SZDL - tribuna občanov

DPD »Svoboda« — stari : mladi ● Odnos meščanov do proslav in kulturnih prireditev nepravilen ● Kdaj dobi Kočevje kopalnice ● Priprave za proslavo 20-letnice Kočevskega zbornice ● Kdaj bo zgrajena nova šola? ● Brzojavka tovarišu Popoviču, ki so ga ustaši težko ranili v Bonnu, z željo, da bi čimprej okreval.

TRIČETRT MILIJARDE ZA UREDITEV MESTA

Na proslavo 20-letnice Kočevskega zbornice, ki bo jeseni prihodnje leto, bo prišlo predvidoma 30 do 50.000 ljudi. Tedaj bo govoril eden najvišjih državnih političnih predstavnikov. Posebna komisija za pripravo proslave, v kateri je večina članov iz mestne organizacije SZDL Kočevje, je že pripravila predlog, kaj vse bi bilo nujno urediti v Kočevju. Mestna konferenca SZDL, ki je bila pretekli teden, je o predlogu razpravljala in ga tudi odobrila. (O tem predlogu oziroma programu smo pisali že v prejšnji številki našega lista.) Po programu bo za vsa dela potrebnih 750 milijonov dinarjev, kar je sicer precej, kljub temu da je komisija skopo odmerjata sredstva.

Na konferenci je bilo poudarjeno, da čaka člane SZDL v prihodnjem letu precej dela, saj se bo v Kočevju zvrstilo več lokalnih, republiških, zveznih in celo (vsaj ena) mednarodnih prireditev. Vse te prireditve bo treba tudi časovno vskladiti in oskrbeti za nastopajoče dovolj prenočišč, hrane ter zadostno udeležbo na prireditvah. Poudarjeno je bilo tudi, da je za čimlejšo ureditev mesta nujno pritegniti k sodelovanju vse prebivalce, ki naj bi vložili v izboljšavo in urejanje svojih hiš in okolice čimveč lastnih sredstev in prostovoljnega dela.

STARI PROGRAMI PROSLAV

V poročilu in razpravi je bilo tudi poudarjeno, da odnos prebivalcev Kočevja do proslav in raznih kulturnih prireditev ni pravi, saj jim prisostvuje večkrat le po nekaj deset gledavcev. Seveda so pa tudi izjeme (nekateri proslave, kulturne prireditve, razprava o ustavi itd.), ko je dvorana skoraj nabit polna. Vzroke za tako nihanje udeležbe je treba najti in jih odpraviti. Morda so temu krivi programi, ki se v skoraj dveh desetletjih niso kaj posebno spremenili, morda preveliko število proslav? Poudarjeno je bilo, naj bi bilo proslav manj, ki pa naj bi bile sodobnejše in kvalitetnejše. Predlogi za izboljšanje pa naj bi prišli od občanov.

STARI : MLADI V »SVOBODI«

Več članov SZDL (pravzaprav največ) je razpravljalo o odnosih med stari in mladi v DPD »Svobodi«. »Stari« so zatrjevali, da so mladini odprta vrata v »Svobodo«, »mladi« pa da sprejema »Svoboda« v svoje vrste le take, ki znajo igrati ipd. — skratka: da mladino (predvsem delavsko), ki želi igrati ipd., pa ne zna, nihče ne vzgoji tako, da bi znala. Konferenca je sklenila, da je kulturno življenje nujno izboljšati in poživiti. Vsej mladini, ki si želi udeleževati v »Svobodi«, je treba sodelovanje omogočiti in jo vzgajati, ker v nasprotnem ne bo nikogar, ki bi sedanje igravce čez leta nadomestil, zaradi česar bi začelo kulturno življenje v Kočevju zamirati.

DELO SZDL JE VSESTRANSKO

Člani SZDL so se dalje zanimali, kdaj dobi Kočevje novo

Za dan republike je organizacija SZDL Kočevje-mesto odprla v prostorih bivšega steklarstva (obrata »Opreme«) klubsko sobo. Ze prvi dan se je v klubu zbralo več članov SZDL, ki so brali in šahirali

šolo, kako je z gradnjo kopalnice, ki je za Kočevje nujno potrebno in kakšno sploh napraviti več za rekreacijo delovnih ljudi. Več članov SZDL je tudi zahtevalo, da je treba poklicati na zagovor hišne svete tistih novih hiš, katerih stanovci ne znajo varovati novih zgradb. Poudarili so tudi, naj bi SZDL razpravljala tudi več o gospodarskih vprašanjih, saj so ob-

čani tisti, ki vlagajo sredstva v gospodarstvo in je zato povsem razumljivo, da jih zanima, kako se bodo ta sredstva vračala oziroma koliko bodo novi objekti donosali itd. SZDL naj bi občane na sploh bolj seznanjala o življenju in delu v komuni. Občani se tudi še vse premalo zavedajo svojih pravic in dolžnosti, niso še dovolj razgledani in za njihovo izobrazbo naj bi bolj kot doslej skrbel SZDL. Tudi razni nekulturni izgredi (razgrajanje, pijančenje, čečkanje po zidovih itd.) kličejo po delavnosti SZDL tudi na tem področju. Konferenca tudi ni mogla rešiti vprašanj, kako odpraviti pritoževanje občanov na višje organe (pritoževali naj bi se na občinske) in kako rešiti brezposelnost (predvsem je tu vprašanje zaposlitve okoli 100 žensk in nekaj moških — tudi takih, ki so zapustili svoje delovno mesto in odšli na delo v Nemčijo, potem so se pa vrnili, a je bilo njihovo staro delovno mesto že zasedeno).

Člani SZDL so poslali s konferenco tudi brzojavko Momčilu Popoviču, ki so ga težko ranili ustaši v Bonnu. V njej so mu želeli, da bi čimprej okreval.

J. Primec

Člani SZDL o sebi in svojem delu

Pred dnevi je bila na Rudniku krajevna konferenca SZDL za območje Rudnik, Salka vas, Cvišlerji. Delegati so kritično pregledali svoje uspehe in neuspehe.

Najdelavnejša je bila v preteklih dveh letih komunalna sekcija.

Njeni uspehi so elektrifikacija Željnj, odkopavanje zemlje za pločnik in zasutje luže v Salki vasi, popravilo pešpotov v Željnjah in Klinji vasi, ureditev otroškega igrišča, popravilo stadiona itd. Večino teh del so opravili prostovolj-

no, pri čemer se je posebno odlikovala mladina, ki je prispevala približno tri četrtine vseh prostovoljnih delovnih ur.

Stanovanjska skupnost Rudnik se do pred nekaj meseci ni znašla v delu. Prizadela jo je lanska reorganizacija. Oktobra pa so predstavniki Skupnosti na sestanku z občinskimi in rudniškimi predstavniki razjasnili nejasnosti.

Pododbor v Salki vasi je tudi precej napravil, zadal pa si je še več nalog, kot dokončno urediti vaško mlako, urediti pri mladinskem prostoru še prostor za namizni tenis in šah, urediti kanalizacijo, pločnik itd.

Krajevni odbor po ugotovitvah konference ni bil aktiven, saj je njegovo delo opravila v glavnem SZDL (komunalna sekcija). Občani so tudi premalo seznanjeni z delom občinskega ljudskega odbora, ker sklicujejo odborniki le poredko zbere volivcev.

Odbor Društva prijateljev mladine tudi ni delal, čeprav bi potrebovali na tem območju še več otroških ustanov in igrišč. DPM ni dobilo niti predvidenih sredstev — zaradi nedelavnosti. Sredstva so bila namreč pripravljena. Poudarjeno je bilo tudi, naj bi otroci ne ostajali zvečer tako pozno v klubu in gledali televizijo, ker prihajajo potem v šolo nepripravljeno in brez nalog.

Konferenca je pregledala in razpravljala še o delu Rdečega križa. Rudnika, mladine itd. Razpravljali so še o pripravah za proslavo 20-letnice Kočevskega zbornice.

Delegati so opozorili tudi na problem elektrike. Kočevje je namreč napajano po dveh daljnovodih. Eden je za Rudnik neprimeren, drugi pa je zastarel in gre zato veliko elektrike v izgubo. Z uvedbo novih strojev bo Rudniku onemogočeno normalno obratovanje, pa tudi zadostitev ostalih električnih potrošnikov (predvsem podjetij) bo problematična. Poudarili so, da je nujno zgraditi nov daljnovod, ki ne samo, da bi bil boljši, ampak bi se tudi amortiziral lahko že v petih letih.

Konferenca SZDL v Dobropolju

(T. L.) — 18. nov. je bila na Vidmu letna konferenca SZDL Dobropolje. Že pred tem so se združile tri organizacije SZDL v Dobropolju (Videm, Ponikve, Kopolje) v eno organizacijo. Združitev je nekakšna podlaga za ustanovitev bodoče krajevne skupnosti za območje bivše občine (razen Strug).

Konferenca se je udeležil tudi predsednik obč. odbora SZDL Grosuplje tov. Nered. — V diskusiji je sodelovalo precej članov SZDL, govorili pa so največ o gospodarjenju v podjetjih in o njihovih problemih.

Najprej o Apnenici, ki je sedaj v precej težkem položaju. Nova peč, ki je stala 160 milijonov dinarjev in je bila dograjena letos, ne dela, delavci odhajajo drugam, stalnega tržišča nimajo. Delno so krive cene, saj je njihovo apno najdražje. Pokazalo se je, da kolektiv ni znal urediti notranjih problemov. V podjetju še vedno veljajo mezdni odnosi, delo ni normirano, premalo skrbe za zniževanje proizvodnih stroškov, večjo produktivnost in kvaliteto. Pravilnik o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov po novih merilih so sprejeli šele pred dvema mesecema, v praksi pa ga še vedno ne upoštevajo.

Delegati so razpravljali tudi o obratu Iskre v Predstrugah, ki je zaradi trenutne zasičenosti na trgu zmanjšal število zaposlenih. Sedaj se stanje izboljšuje, ostane pa še vedno problem vode. Ker ni vodovoda, ne morejo urediti galvanike, kar občutno podraži proizvode zaradi prepe-

lžavanja v Ljubljano in nazaj.

Voda je glavni problem Dobropoljske doline. Ne samo v ISKRI, tudi pri Kmetijski zadrugi so orisali ta problem kot zelo pereč.

Precej kritik je bilo izrečenih na račun gospodarjenja v KZ. Nekatero so bile umestne, druge ne. Mnogi namreč kažejo neobdelane majhne parcele SLP, ki jih je v Dobropolju precej, a so raztresene. Potrebna bi bila arondacija, ki jo pripravljajo že dve leti, a še ni opravljena! Prav to zavlačevanje je glavni vzrok podobnih kritik.

Na konferenci so govorili še o sečnji lesa, podružabljanju gozdne proizvodnje (videlo se je, da nekaterim še zdaj ni jasen ta pojem) ter o adaptaciji gostišča na Vidmu, ki je zahtevala štiri milijone din, gostišče pa s tem ni veliko pridobilo... Na koncu so govorili še o prosvetnem društvu, ki ga je treba spraviti k življenju, tov. Nered pa je dal novoizvoljenemu odboru nekaj smernic za nadaljnje delo.

Letna konferenca

(JŠ) — Predgrad. 27. novembra je bila tu letna konferenca Socialistične zveze, ki sta se je udeležila tudi predsednik občinskega odbora SZDL Kočevje Janez Merhar in šef gozdnega obrata KZ Lavrič. Člani SZDL so razpravljali o različnih problemih, predvsem o davkih, o problemih kmetijske in gozdne proizvodnje itd. V razpravi sta sodelovala tudi gosta iz Kočevja.

LOŠKI POTOK JE PRAZNOVAL, ZA NEKAJ DNI, MORDA ZA TEDEN ALI KAJ VEČ, JE POSTALO ŽIVLJENJE V POTOŠKIH VASEH ŽIVAHNEJŠE, RAZBURLJIVEJŠE, PESTREJŠE, V PRICAČOVANJU NEKAJ NOVEGA, LEPEGA, ENKRATNEGA, V PRICAČOVANJU NJIHOVEGA. POTOŠKEGA PRAZNIKA. KLJUB TEMU, DA JE PREZGODAJ ZAPADLI SNEG POKOPAL POD SEBOJ POLJA, CESTE, VASI, KLJUB TEMU, DA SO SE NEKOLIKO BALI, DA BO POD DEBELO SNEŽNO ODEJO VSE ZASPALO, SE PREPUSTILO ZIMSKEMU SPANCU, KO JE V »HIŠI« ZA VELIKO, ZELENO KMEČKO PEČJO TAKO PRIJETNO, TOPLO, VSEENO NISO OBUPALI, VSEENO SO PRICAČOVALI...

PRAZNIK Loškega potoka

Toda kljub visoki snežni odeji, kljub mrazu, ki je rezal do kosti, Potočani niso mirovali, niso se zatekli v tople zapečke; marljivo so tekali sem in tja in se, čeprav včasih morda nekoliko nervozno, pripravljali na veliko proslavo — 60-letnico kulturnega dela v njihovem kraju.

»Moraš priti v soboto, 24. novembra, k nam!« so mi zabičevali. »Moraš!« Seveda, saj bi šel, zelo rad, že po službeni dolžnosti, pa tudi zato, ker sem nekak njihov daljnji rojak, ker bi spet rad videl potoške vasi in ljudi, te preproste, delovne može in žene in se pogovoril z njimi... Toda — kako?

Iz Ribnice bi moral odpeljati poseben avtobus v Loški potok, ko pa sem prišel tja, se je šofer branil z vsemi štirimi in zatrjeval, da raje pusti službo, kot pa bi v takem vremenu rinil tja gor. Predsednik Bogo je ves živčen tekal po Ribnici in bentil, v rokah pa je prekladal velik zavoj z diplomami, ki naj bi jih podelil najzaslužnejšim članom kulturno prosvetnega društva.

Nič...

Kaj storiti? Sklenili smo počakati avtobus iz Ljubljane, ki je končno le prilezel s poldruho uro zamude. Potem ko je šofer montiral verige, je okrog pol sedmih odpeljal — vendar brez mene, ker sem bil trdno prepričan, da ne bo prišel pravočasno v Loški potok...

Bogo mi je kasneje pripovedoval: »Veš, avtobus se je le nekako pripravil tja gor. Zamuda ni bila prevelika; malo nas je zeblo, pa smo se v polni dvorani hitro ogreli...«

Na slavnostni akademiji je govoril predsednik KUD Albin Košmrlj in orisal 60-letno kulturno prosvetno delo v Loškem potoku. Društvo nosi ime po znanem buditelju-učitelju Ivanu Vrtačniku. Tradicija kulturno prosvetne dejavnosti se je obdržala vsa leta, čeprav je po vojni odšlo iz Loškega potoka veliko ljudi. Kljub

težavam pa je društvo ponovno oživilo dramsko dejavnost, pevsko društvo in kvintet. Pevski zbor vodi Jože Modic, kvintet pa Franca Levstik.

Posebno pozornost so posvetili dolgoletnim aktivnim članom društva, ki jim je članica občinskega sveta Svobod in prosvetnih društev Ribnica Ivanka Smalc podelila posebna priznanja.

Med večerjo po proslavi se je razvil živahen razgovor, v katerem so Potočani pokazali veliko zavzetost in ljubezen do kulturno prosvetnega dela, izrazili pa so tudi željo, da bi čim pogosteje prihajala »kultura« k njim tudi od drugod.

»Prav zanimiv je bil razgovor z nekaterimi starejšimi Potočani,« je pripovedoval Bogo, »ki že vrsto let spremljajo kulturno življenje v tem od večjih kulturnih središč precej oddaljenem kraju. Tako se je sedaj že 73-letna Franja Pajnič, ki dela v društvu že od 17.

ZASNEŽENA
SEGOVA VAS V
LOŠKEM
POTOKU

leta, z veseljem in s solzami v očeh spominjala številnih vlog, ki jih je odigrala na potoškem odru. Stane Vesel, drugi veteran, je odigral že okrog 40 vlog. Njegov nemirni, odrski umetnosti predani duh tudi v internaciji ni miroval; v najtežjih dneh, ki jih je preživljal v taborišču, je sestavil nekaj skečev na okupatorjev račun...

Omeniti velja še Angelo Košmrlj Jožeta Bartola in Franceta Benčina, ki je pred vojno deloval

na šoli, med vojno pa je bil v kulturniški skupini v 14. diviziji. In seveda, najstarejšega aktivnega sodelavca društva — Rudolfa Knavs s Hriba, ki kljub letom še vedno poje v pevskem društvu. Pravi, da ga petje izredno veseli, privlači, pomlaja in da bo pel, dokler bo imel še kaj sape...

Vsi stari in najboljši potoški igralci so se spet zbrali ob Celjskih grofih, ki so jih pripravljali že vrsto let. Pri ocenjevanju njihove uprizoritve tega zahtevnega dramskega teksta moramo upoštevati vrsto momentov: predvsem zahtevnost dela, ki povzroča tudi večjim, vigranim skupinam precej preglavic, majhen, skoraj neprimeren oder, težave z izgovorjavo in še kaj. Če vse to pustimo ob strani in če potoško uprizoritev (sicer nekoliko milo) primerjamo z uprizoritvijo Celjanov na ribniškem festivalu, ugotovimo, da bistvenih razlik skoraj ni!

Da, dela so se lotili z dokajšnjo mero resnosti in poznavanja gledališke umetnosti in postavili grofe na oder tako, kakor se spodobi. Pri izvedbi so najbolj izstopali grof Henrik, mladi menih, Prvdač, stari gvardijan, Veronika in še kateri, pa tudi ostali igralci so vložili vse svoje moči in znanje.

Kako veliko je zanimanje za gledališko umetnost v Loškem potoku, govori dejstvo, da so bile tri predstave, v nedeljo in dve v četrtek, popolnoma razprodane, kljub slabemu vremenu in slabim potem...

- Proslava, s katero so Potočani dostojno proslavili 60-letnico kulturnega delovanja in dan republike, je za nami. Ljudje so odšli, odrska zavesa se je za igralci spustila. Gledavci so bili s predstavami zadovoljni, srečni zaradi spremembe, ki je razburkala vsakdanji, enakomerni utrip življenja v njihovih hribih, srečni, da so težko nalogo, ki jim je povzročala nemalo skrbi, dobro opravili, srečni, da bodo sedaj le lahko posedli za zapečke in si pogreli premrle ude.

- Toda uspela proslava naj bi ne bila le proslava, bila naj bi uvod v še boljše, kvalitetnejše kulturno prosvetno delo v teh krajih, naj bi bila smernica, jasno začrtana pot za nadaljnje delo. To želimo in prepričani smo, da bo tako...

F. Grivec

Foto: D. Mohar

Kmalu dovolj vode za vrtec

V otroškem vrtcu na Rudniku dobe vodo le za eno uro zjutraj in ob pol dveh popoldne spet za eno uro. Pod takimi pogoji ni mogoče zadostiti vsem higienskim predpisom. Posebno je težko še, ker imajo stranišča na vodno izplakovanje. Radi bi vedeli, zakaj ni vode, kdaj bodo dobili vodo in če bi morda lahko začasno dobivali vodo vsaj še okoli pol enajstih dopoldne za pol ure. (Vprašanje na krajevni konferenci SZDL Rudnik-Salka vas.)

Odgovor Vodne skupnosti:

Za Salko vas, Rudnik in Cvišlerje črpamo vodo od 5. do 7. ure, od 13. do 15. ure in od 18. do 20. ure. Ta raspored je potreben zaradi tega, ker potrebujejo v ostalem času vodo predvsem nekateri industrijski objekti. Tudi vodo, ki jo je dobival ta predel (skupno z vrtcem) ob pol enajstih dopoldne, smo bili prisiljeni ukiniti, ker potrebuje Mlekarna prav

od pol osmih do 12. ure in od 16. do 18. ure največje količine vode. Pritisk vode je bil slabši predvsem v poletnih mesecih (zaradi suše) in zato nekateri predeli res niso dobivali v vsem predvidenem času vode.

Stiska za vodo je zato, ker dobivamo v vodovodni sistem iz starega rezervoarja premalo vode, novi pa še ni dograjen. Pa tudi 150 mm cevovod, po katerem napajamo ta predel, predstavlja ozko grlo.

Vse te pomanjkljivosti pa bodo odstranjene predvidoma že do novega leta, ko bo zgrajen in dan v pogon novi rezervoar na pobočju Mestnega vrha. Novi rezervoar je že povezan z mestom z 200 mm cevovodom, ki gre mimo Podgorške ulice. Ko bo voda stekla iz novega rezervoarja po tem cevovodu, bo imelo področje Salka vasi, Rudnika in Cvišlerjev dovolj vode.

KUD IVAN
VRTAČNIK JE
KONČNO LE
USPELO OŽIVITI
PEVSKI ZBOR, KI
JE NA PROSLAVI
KAR DOBRO
ZAPEL

Izum vodovodarjev

V Ribnici je voda v prvo nadstropje le redko pritekla, čeprav je bil pritisk po vseh izračunih zadosten ● »Ne, midva nisva dohtarja...« ● Čepe in po kolenih od Obrha proti Ribnici ● Domač izum ● Nehote prisluškoval ● Ribniška pozabljenost ●

Oni dan sem bil po opravkih pri tovarišu Oberstarju, upravniku Vodne skupnosti za Kočevje in Ribnico.

— Se spomnite, mi je dejal, ko ste pred meseci pisali v »Novicah«, da je v Dolenji vasi premajhen vodni pritisk. Krivca za to smo že odkrili, čeprav ne zaradi vaše kritike. Takole je bilo.

Ribničani so se že precej časa pritoževali, da je v Ribnici premajhen pritisk in da voda pogosto ne priteče niti v prvo nadstropje, čeprav bi po vseh naših izračunih morala. Mi, se pravi Vodna skupnost, smo menili, da je temu krivo staro omrežje, ki pa smo ga lani popravili. Na cevovodu je bilo sicer res precej »rešeta«, ki smo ga popravili, vendar se pritisk ni bistveno izboljšal, oziroma sploh ni bil tak, kot bi po zmogljivosti moral biti.

Za odkrivanje okvar smo imeli doslej le slabe priprave — kovinsko palico s trobljo, ki pa se ni posebno obnesla. Če vodovod ne bi bil na kraškem svetu, bi okvaro ugotovili tudi tako, da bi videli v bližini okvarjenega mesta na površju zemlje vodo. Slišali smo tudi za uvožene naprave za ugotavljanje okvar na cevovodih, a so drage in komplicirane.

Ko smo o teh napravah razmišljali, smo ugotovili, da ne morejo biti izdelane na drugi kot akustični (zvočni, slušni) osnovi. Potem smo se spomnili, da imajo neke take naprave zdravniki. Pravi se jim menda fonoskop in z njimi preiskujejo človeka ter prisluškujejo šumom v notranjosti telesa.

No, in potem sva šla z našim Lojzom kupovat to napravo. Prodajavka naju je začudeno gledala, kakšna dohtarja sva to, ko še prav ne veva, kako se tej napravi pravi. Pa sva ji nekako pojasnila, da nisva dohtarja, ampak kvečjemu vodna dohtarja. Naprava je veljala nekaj manj kot 4000 din, kar res ni za našo Skupnost prevelika investicija.

Potem smo šli s to napravo na teren. Priznati moram, da se je kar obnesla in da smo z njo odkrili precej okvar. Vendar je bila ta priprava za »vodne dohtarje« malo prenerodna, ker so bile gumijaste cevi prekratke in so morali čepe in kobacaje preiskovati cevovod od Obrha proti Ribnici. Naprava je bila torej nerodna,

zato smo napravili načrt za večjo in boljšo. Membrano s podstavkom in cevni podaljškom smo predvideli večjo, da bi lahko stoji ugotavljali šume pod zemljo. Zaradi večje membrane se bo namreč tudi slušno obzorje povečalo. Del te naše nove naprave je izdelal kočevski Kovinar za okoli 20 tisoč dinarjev, vsa naprava pa je težka okoli 2 kg.

Ko je bila nova naprava izdelana, sem jo nameraval v pisarni preizkusiti. Slušalke sem dal na ušesa in podrsal z nogo po podu. Slišalo se je dobro, potem pa sem čul tudi neko govoric. Snel sem slušalke in šel v pisarno, ki je pred mojo ter dejal uslužbenecem in uslužbenkam, naj bodo tihi, ker preizkušam neko napravo. Odgovorili so mi, da so bili že doslej povsem tihi. Odkod torej govorjenje, ki sem ga slišal? Se enkrat natakem slušalke in čez čas spoznam, da nehote prisluškujem sodni razpravi. Pod mojo pisarno je namreč sodišče, jaz pa sem povsem razločno slišal glasove sodnika, obtoženca in zagovornika. Do takrat pa sploh nisem vedel, da je pod menoj sodišče.

Nova naprava je torej prvi preizkus dobro prestala, zato smo šli z njo na teren. Napake na cevovodu smo začeli odkrivati že v

Goriči vasi Popravili smo jih, naš izum pa še ni dal miru. Potem pa smo med Goričo vasjo in Hrovačo odkrili nenavadno šumenje. Ko smo odkopali zemljo in kamenje, smo našli prav pod cestiščem v globini 60 cm zaščitno kapo zasuna, sam zasun pa je bil do tri četrtine zaprt in prav to je povzročilo, da voda ni mogla normalno po cevovodu in da je bil v Ribnici tako nizek pritisk. Cestno

kapo in zasun so neodgovorno zasipali, ko so gradili tisto cesto, v naših načrtih pa tudi ni bil registriran. Januarja 1960 je namreč naša vodna skupnost prevzela tudi to področje, za ta zasun nam ni pa nihče povedal.

Pritisk je v Ribnici zdaj normalen. Znaša 3,5 atmosfere, medtem ko je znašal prej le okoli eno atmosfero (v Kočevju pa je okoli 2 atm).«

Tako so naši »vodni dohtarji« s svojim izumom pozdravili ribniški vodovod.

Jože Primc

Elektrika v stanovanju

Elektrika je danes že tako nujno potrebna in tako razširjena pri vseh delih v našem vsakdanjem življenju, da opazimo njeno prisotnost praktično šele tedaj, ko nam odpove poslušnost. Vzrokov za napake in prekinitve je zelo veliko, tako v javnem omrežju, kot tudi v hišnih električnih inštalacijah. Električni gospodinjski aparati nam dostikrat ne delajo v redu, če z njimi nepravilno ravnamo, jih slabo vzdržujemo ali celo nepravilno uporabljamo.

Pričnimo z najbolj razširjeno in najbolj nepogrešljivo žarnico. Mnogokrat grešimo že ko kupujemo novo žarnico ali svetiljko. Naj omenim, da si lahko v grobem vsakdo sam izračuna velikost žarnice. Znano je namreč, da so manjši stanovanjski prostori, kot so kuhinja, dnevna soba, delovna soba in podobno, zadosti razsvetljeni, če pride na vsak kvadratni meter površine 15 do 20 vatov

moči žarnice. Pri takšni razsvetljavi bomo lahko normalno čitali, pisali in opravljali druga za oči napornejša dela. Če smo ugotovili, da imamo nameščene žarnice manjših jakosti, jih hitro zamenjajmo s pravimi, pa bomo prijetno iznenadeni. Z namestitvijo večjih žarnic ne bomo veliko povečali izdatkov. Žarnice trošijo razmeroma malo električne energije, zato bomo z lahkoto odšteli tistih nekaj dinarjev več za elektriko, če upoštevamo, kakšno neprecenljivo škodo lahko sicer napravimo svojim očem. To še posebej velja pri šoloobveznih otrocih, če se učijo pri neprimerni svetlobi. S pravilno razsvetljavo pa bo naš dom postal mnogo svetlejši in udobnejši.

Žarnica se posebno v kuhinji zaradi pare in prahu kaj hitro zamaže, zato jo moramo čistiti. Najbolje je, da žarnico pred čiščenjem odvijemo in jo umijemo z vlažno krpo. Seveda moramo pred čiščenjem svetlobnih teles najprej izklopiti napetost. Pri svetilkah, ki jih že dalj časa uporabljamo, moramo paziti, da ne pridemo v dotik z morebiti oguljeno žico ali nezavarovanim kovinskim okovjem žarnice, kar lahko postane nevarno.

Gospodinjam se pripeti zlasti mnogo nesreč tedaj, ko v pomanjkanju časa za mokrimi rokami prijemajo vključene gospodinjske aparate. Življenjski nevarnosti pa se izpostavlja gospodinja, če z eno roko drži električni aparat, ki ni predpisano ozemljen in se istočasno z drugo roko dotakne vodovodne pipe.

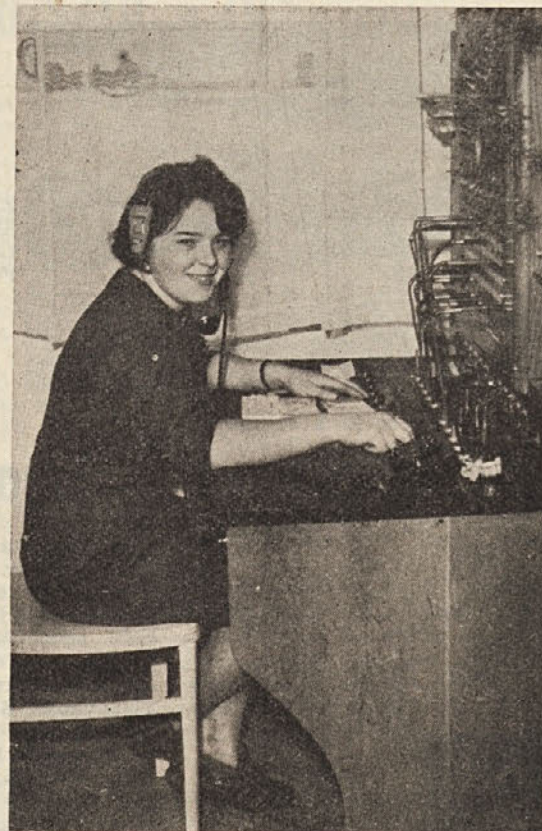
Nikoli ne uporabljamo kuhalnika za gretje prostorov. Zrak namreč grelnim ploščam prepočasno odvzema toploto, zato se preveč segrejejo. Kuhalnik vključimo šele takrat, ko nanj postavimo primereno napolnjeno posodo. Gornjo stran kuhalne plošče pri zaprtih kuhalnikih skrbno čistimo, ker se sicer podaljša čas kuhanja in poveča potrošnja električne energije. Za čim bolj ekonomično kuhanje naj ima posoda široko in ravno dno, ki naj se grelni plošči čim bolj prilaga. Odprtih kuhalnikov z vidnimi žarilnimi spiralami pa raje ne uporabljamo, ker so nevarni.

Še na marsikaj bi radi opozorili. Po naših domovih se naglo večja število najrazličnejših aparatov. Veliko nam koristijo, saj z njimi gospodinjsko delo hitreje in bolje opravimo kot sicer. Včasih pa imamo tudi težave z njimi, ker premalo poznamo način njihove uporabe in nege. Pri vsakem nakupu zahtevajmo navodilo o uporabi stroja, ki ga kupujemo, ter se po tem tudi ravnamo.

-in

V soboto, 24. novembra, so ob prisotnosti gostov iz Ljubljane in predstavnikov PTT podjetij odprli novo, moderno pošto v Ribnici. Mlada telefonistka se zadovoljno smehlja. Kako tudi ne, saj je v novih prostorih tako prijetno!

(Foto D. Mohar)

Zdravljenje z narkozo

Narkoza ni le pripomoček za operacije brez bolečin, temveč tudi učinkovito sredstvo za zdravljenje, je s poskusi dokazal kirurg Boris Petrovski, član sovjetske akademije medicinskih znanosti. V sodelovanju s Sergejem Jefunijem je začel uveljavljati poopera-

cijsko narkozo, ki traja nekaj dni in za katero je uporabil zmes dušikovega oksida in kisika.

Tri ali štiri dni so bili v takšni narkozi bolniki, ki so jih operirali na srcu, pljučih ali požiravniku. Tako so pacienti spali in niso čutili bolečin. Praktične izkušnje kažejo, da bolniki s tako imenovano podaljšano narkozo zadovoljivo dihalo s pljuči, tako da dobiva organizem dovolj kisika. Ta

metoda preprečuje morebitne zapletljave po operaciji, na primer pljučnice in podobno.

Profesor Petrovski je doslej zdravil na ta način 70 operiranih bolnikov. Ugotovil je, da podaljšana narkoza ne le blaži bolečine, temveč tudi pospešuje zdravljenje. Tretji ali četrti dan po operaciji so se pacienti počutili tako, kakor se drugi s podobnimi boleznimi šele po dveh tednih.

POČITNIŠKO POTEKANJE PO JUGOSLAVIJI

»Čiro« gre v pokoj

Sedimo na pobočju nad mestom in prisluškujemo hrpu sarajevskih ulic. V senci dreves se na trati za grmom počutimo kakor v ljubljanskem Tivoliju. Tako domače je, tako prijetno, potem ko se umakneš mestnemu vrvežu in junijski pripeki na ulici. Toda to domačnost kazijo številni muslimanski nagrobni spomeniki, raztreseni po pobočju, med drevjem, po vrtovih, okoli hiš, togi kamniti stebri z bunko v obliki turbana na vrhu. Nekateri so se že vgreznili, drugi so se nagnili na stran ali prevrnili: čas jih je pač prehitel, nihče se več ne zmeni zanje. Ostali so neme priče preteklosti, ki tone v pozabo, in pa, morda, svojevrsna turistična zanimivost...

»Izvinite, ovdje je zabranjeno!« nas zmoti prijazni miličnik, ki so mu menda otroci povedali, da sedimo kar na travi. »Vem, da ste tuji, zato vas tudi ne bom kaznoval, toda premaknite se na kakšno klop...«

Z LETALOM, VLAKOM
ALI AVTOBUSOM

Sarajevo ima ugodne zveze z Dubrovnikom z letali, avtobusi in vlakom ali »čiro«, kakor pravijo domačini malemu, ozkotirnemu vlaku, ki že desetletja dolgo sopiha bo bosanskih in hercegovskih hribov in planinah, se prebija skozi dolge, ozke tunele, se zaletava v hribe, pri čemer si izdatno pomaga s srednjim, zobčastim koleksom. »Čiro« je še, z nekaterimi spremembami in dopolnitvami, prav tak, kakor je bil pred dolgimi desetletji, ko so ozkotirno železnico napravili Avstrijci, da bi čim lažje izkoriščali velike naravne zaklade BiH. Bosna, ki jo je Avstroogrska v drugi polovici prejšnjega stoletja »osvobodila« izpod Turčije in kasneje »priključila«, anektirala, je dala k. u. k. Avstriji vse, kar je premogla, gozdove, rude, premog, delavce, prežela pa v bistvu ni skoraj nič — razen ozkotirnih prog, ki so bile še najcenejše.

V Bosni je skoraj vse zgodovinsko, skoraj vsaka stvar govori o nekem zgodovinskem, pomembnem dogodku. Posebno pozornost zasluži seveda mali »Čiro«, ki pa že postaja del preteklosti, umika se novemu, sodobnejšemu, in to tako naglo, kakor so značilne nagle spremembe za Bosno. »Čiro« bo kmalu postal muzejska zanimivost, saj v največji naglici grade normalnotirno progo Sarajevo—Ploče, po kateri bodo vozili hitri električni vlaki. Ne le, da bo to za Bosno in Hercegovino nova pomembna delovna zmaga, ampak je vrednost nove proge predvsem v hitri, udobni povezavi Sarajeva in širšega jugoslovanskega zaledja z južno jugoslovansko obalo, Pločami in biserom Jadrana — Dubrovnikom.

Zanimiva je tudi gradnja nove proge, za katero pravijo, da je ena najtežjih preizkušanj gradbenih podjetij. Trasa poteka nekako v bližini stare proge, vendar je zaradi izredno hribovitega terena večinoma speljana pod njimi, skozi dolge, ozke tunele. Ko smo se z razdrapanim avtobusom cijazili mimo, sem občudoval visoko na pobočju hribov mogočne kamnite nasipe, stroje in delavce, ki so se kot mravljinčji pomikali po njih, medtem ko so se po pobočjih, s skale na skalo, valili veliki kamniti skladi, ki jih je mogočna sila ob eksploziji odtrgala in vrgla v prepad.

Ko bo proga gotova, se bo »čiro« umaknil, namesto njega pa bodo zapeljale na novo pot, na pot, po kakršni stopa danes vsa Jugoslavija, posebno pa nekdanja zaostala BiH, električne lokomotive in ponesle potnike proti cilju s 120 kilometri na uro.

V Sarajevu poiščem fotografa, ki mi po dolgotrajnem procesu in

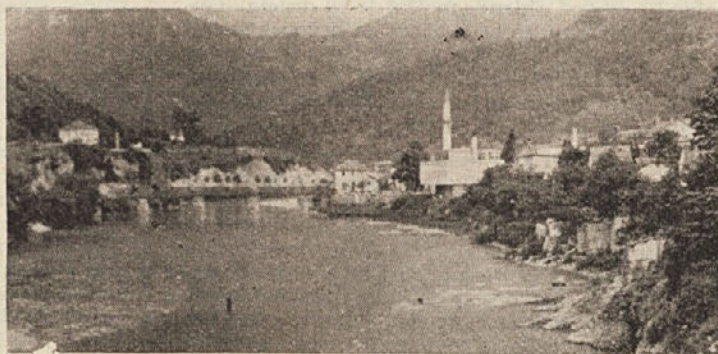
letanju k Fotomaterialu in nazaj zamenja film. Medtem odkrijemo poslovalnico JAT, kjer zvemo, da odpelje letalo proti Dubrovniku čez dobro uro (mi pa imamo vso prtljago na postaji!) Odrečemo se torej vožnji pod oblaki, saj je vsem štirim vzbujala neprijetne občutke, strah in negotovost.

Potem ko sem dodobra preštudiral žepni vojni red in še kak ducat avtobusnih in železniških voznih redov, smo sklenili potovati do Mostarja z avtobusom, zvečer pa se bo (po voznem redu!) pričel jazil za nami »čiro« in nas odvrkel naprej, do Dubrovnika. Obetala se nam je torej nič kaj prijetna vožnja, toda tako se zgodi tistemu, ki brez vsake potrebe silijo po svetu!...

»SPAVANJE ZABRANJENO!«

Sedimo na vrtu gostilne (ali kavarnice? Tu človek nikdar ne ve, kako naj imenuje lokal!) blizu železniške postaje. Včasih med drevjem hladno zaveje (od kje le ta hlad v tem sarajevskem kotlu?!), da si želimo ven, na sonce. Opazujemo škripajoče tramvaje in razmazane atobuse, ki vozijo v mesto, prisluškujemo pogovorom pri sosednjih mizah in vsrkavamo svojevrsni vonj orientalske kuhinje. Srebamo hladno pivo, potem ko smo si privoščili vsak porcijo čevapčičev in paprike (ali obratno?).

Ko žena ugotovi, da je po dolgotrajni vožnji in tekanju po mestu utrujena, se lagodno nasloni na mizo. Tedaj pristopi natakarica in pove, da je »ovdje spavanje zabranjeno!«

KONJIC

NA POT

Po tem moralnem nauku se odpravimo na postajo, tako da nas med potjo še ujame silovita poletna ploha, poiščemo prtljago, kupimo vozovnice in sedemo v avtobus. Pristopi sprevodnik: »Molim, rezervacije.« Debelo ga pogledamo, saj se nam o rezervacijah niti ne sanja. Pove nam, da moramo plačati rezervacije pri blagajni na postaji. S Filipom se ponovno za-

MOSTAR IN NJEGOV ZNAMENITI MOST NAD NERETVO

podiva tja in ko se pririneva do blagajne, nama ljubka prodajalka zabrusi: »Kake rezervacije? Dobijete ih kod konduktera! Pa on je lud!...«

Nahruliva sprevodnika, ki se šele sedaj spomni, da ima pravzaprav on rezervacije — in nam dodeli sedeže v zadnji vrsti. Tik pred odhodom pridrvita še fant in dekle, ki imata sedeže 39 in 40. Toda sedežev je samo 39! On sedi na priklopnem...

IVAN PLANINA

Še enkrat se zapeljemo po sarajevskih ulicah, nato po lepi, asfaltirani cesti mimo Iliče in Blažuja proti Ivan planini, ki se mogočno dviga na jugu (prelaz Ivan 976 m).

»Kar prijetna vožnja,« pravim, toda že mi seže v besedo sopotnik — domačin: »Sačekaajte malo, videt čete!«

In res smo kmalu videli. Najprej smo videli traso nove normalnotirne proge, o kateri nam sopotnik pove vse, kar ve, kasneje pa avtobus iznenada poskoči, da butnem z glavo v nizki strop in se spomnim: »Videti čete!« Vidim in občutim, predvsem občutim vsako kotanjo, vsak kamen, vsak tresljaj...

Pričnemo se vzpenjati po ovin-kasti, zjedeni cesti, ki jo obnavljajo vzporedno z gradnjo nove proge. Preostal jim je le še odsek preko prelaza Ivan, v katerega se zagrizemo. Vozimo skozi mogočne

nekje na oni strani, v daljavi, vidimo rahel dim, ki naznanja pot malega, betežnega »čira«. Kmalu zapelje v dolg predor. Ko se na drugi strani spet prikaže, se še dolgo potem vali iz predora gost oblak dima, ko se nam neprestano ježijo lasje in lije znoj groze s čel, traja precej časa, tako nekako osemnajst kilometrov, navzdol, navzdol...

Sopotnik neprestano govori. Zdaj ga zaslišim, ko nekaj pripoveduje o Paveliču, o vasi Brodino, ki jo bomo vsak trenutek opazili in se je v njej rodil (ali nekaj takega) ustaški »poglavica«...

Ko se izvijemo iz objema gora, se pred nami odpre kotlina, v kateri leži mesto Konjic. Tu se združita cesta in ozkotirna železnica, od tu grade predor pod planino, po katerem bo stekla nova cesta (ob dnevu vstaje BiH je bil predor odprt). Mesto, ki se ponaša s čudovitim hotelom, nekaj džamijami, novim mostom preko Neretve in še čem, je lepo, prijetno, toda v njem menda neprestano piha silovita, hladna burja...

JEZERO NAPREDKA

Ko se spet odpeljemo, nam pove, da bomo kmalu pri jezeru. Nato se šele spomnim na Jablaniško jezero. Nedaleč od Konjica zastaja Neretva v 35 km dolgem in do 70 m globokem jezeru, ki ga je zaježil 80 m visok jez jablaniške elektrarne. Kilometre dolgo se vozimo ob tem jezeru, ki postaja vedno širše, ponekod sega prav do ceste, nato pa, ko zavijemo v hribe, nenadoma izgine: voda se po dolgem tunelu zliva v elektrarno, od koder gre, pretvorjena v električno energijo po daljnovodih daleč, daleč. To je delo nove Jugoslavije. Prestavili so cesto in progo, prevrtali hribe za pretok vode, vsekali strojnico za šest agregatov v skalovje. Elektrarna proizvaja nad 750 milijonov kWh na leto.

Od elektrarne teče Neretva po slikoviti soteski proti Mostarju. Zliva se v Bijelo polje, kjer je v Vrapčičih nova, najsodobnejše urejena predilnica bombaža. Avtobusna vožnja po kanjonih Neretve, po lepi, moderni cesti je nepozabna, močno podobna vožnji ob naši Soči.

In tam, še naprej, leži v začetku Mostarskega polja glavno mesto Hercegovine — Mostar (41.000 prebivalcev), katerega največja zanimivost je stari, polkrožni most, ki so ga namesto visečega zgradili Turki leta 1566 in ima 30 metrov široko razpet polkrožni obok...

France Grivec

Čakal sem in nisem mogel dočakati, kar strpeti nisem mogel do trenutka, ko se bova sešla. Natanko devetega maja zjutraj, na dan zmage, je ubil mojega Anatolija nemški ostrostrelec...

Popoldne me je poklical četni poveljnik. Gledam, pri njem sedi meni neznan topniški podpolkovnik. Vstopil sem v sobo in vstal je kakor pred starejšim po činu. Četni poveljnik mi reče: »Zate je, Sokolov, sam pa se je obrnil k oknu. Streslo me je kot električni tok, ker sem zaslutil, da se je zgodilo nekaj slabega. Podpolkovnik je stopil k meni in mi tiho rekel: »Bodi hraber, oče! Tvojega sina, kapetana Sokolova, so danes ubili pred baterijo. Pojdi z menoj!«

Zamajal sem se, toda ostal sem na nogah. Zdaj se spominjam samo skozi sen, kako sem se skupaj s polkovnikom vozil v velikem avtomobilu, kako smo se prebijali skozi ulice, zasute z ruševinami in se megleno spominjam vrste vojakov in krste, prevlečene z rdečim baržunom. A Anatolija vidim prav tako kot tebe, bratec. Pristopil sem h krsti. V njej leži moj sin in ni moj. Moj — to je bil vedno nasmejani, ozkopleči deček, z ostrim adamovim jabolkom na suhem vratu, tu pa leži mlad, plečat in lep možki, oči ima priprte kot da gleda mimo mene v neko, meni neznano brezkončno daljavo. Samo v koticah usten je za vedno ostal nasmeh mojega prejšnjega sinčka Tolje, kakršnega sem bil poznal. Poljubil sem ga in stopil stran. Polkovnik je imel govor. Tovariši — prijatelji mojega Anatolija so si obrisali solze, a moje neizjokane solze kot da so se posušile v srcu. Morda pa me zato tudi tako boli?

Pokopal sem v tuji, nemški deželi

MIHAIL ŠOLOHOV

Človekova usoda 10

svoje poslednje upanje in radost, baterija mojega sina je izstrelila častno salvo in spremila svojega poveljnika na daljno pot, v meni pa, kot da se je nekaj zlomilo... V svoj oddelek sem se vrnil ves iz sebe. No, tukaj so me kmalu demobilizirali. In kaj zdaj? Mar v Voronež? Nikakor ne! Spomnil sem se, da živi v Urjupinsku moj prijatelj, ki so ga zaradi ranitve demobilizirali že pozimi — nekoč me je vabil k sebi — spomnil sem se na to in odpotoval v Urjupinsk.

Moj prijatelj in njegova žena sta bila brez otrok in sama živela v svoji hiši na robu mesta. Čeprav je imel invalidnino, je vendar delal kot šofer v avtočeti in tam sem si priskrbel službo tudi jaz. Naselil sem se pri prijatelju in tako dobil zavetje. Prevažali smo po rajonih razne tovore, v jeseni pa so nas premostili k prevozu žita. In v onem času sem se tudi seznanil s svojim novim sinkom, glej, z njim, ki se igra na pesku.

Dogajalo se je, da se s poti vrneš v mesto in razumljivo, najprej skočiš v gostilno, da bi v naglici prigriznil in seveda tudi popil kakšno čašico, da se opomorem. Pripomniti moram, da sem se pošteno oprijel te škodljive navade. Potem pa opazim nekoč poleg gostilne tega fantka, naslednjega dne pa sem ga zopet videl tam. Takšen majhen razcapanček je bil: ves obraz je imel pomazan z meloninim sokom, prekritim s prahom, umazan je bil kot zemlja, nepočesan, očke pa je imel kot zvezdici ponoči po dežju. In tako sem ga od takrat vzljudil, da se mi je že, čudna stvar,, začelo tožiti po njem, vedno sem ga po vožnji hitel gledat. Okoli gostilne se je tudi hranil — kar mu je kdo dal.

Četrtega dne sem iz sovhoza zavil, otovorjen z žitom, naravnost pred go-

stilno. Tam je sedel pod pokritim vhodom, mahal z nožicami in po vsem so-deč je bil lačen. Pomolil sem glavo skozi okence in mu zaklical: »Hej, Vanjuška! Hitro sedi v avtomobil, naglo bom popeljal do silosa, od tam pa se bova vrnila semkaj in pokosila.« Na moj klic se je zdrznil, poskočil po zraku, splezal na stopnico in tiho rekel: »Od kod pa veste, striček, da mi je ime Vanja?« In široko je odprl očke in čakal, kaj mu bom odgovoril. No, rekel sem mu, češ da sem izkušen človek in da vse vem.

Pristopil je z desne strani, jaz pa sem odprl vrta, ga posadil poleg sebe in odpeljala sva se. Tako živ dečko je, nenkrat pa je zaradi nečesa utihnil, se zamislil in me od časa do časa pogledal izpod svojih dolgih, navzgor zapognjenih trepalnic in vzdihnil. Tako majhen ptiček, pa se je že naučil vzdihovati! Je mar to primerno za njegova leta? Vprašam ga: »Kje imaš očeta, Vanja?« Šepeta: »Padel je na fronti.« — »Pa mammo?« — »Mamo je ubila bomba v vlaku, ko smo potovali.« — »Od kod pa ste potovali?« — »Ne vem, se ne spominjam.« — »In tukaj nimaš nikogar od sorodnikov?« — »Nikogar.« — »Kje pa prenočješ?« — »Kjerkoli nanese.«

Tedaj me je zapekla vroča solza in takoj sem se odločil: »Nima smisla, da bi vsak zase propadla. Posvojil ga bom. In nenadoma mi je postalo v duši lahko in svetlo. Sklonil sem se k njemu in ga vprašal: »Vanjuška, ali veš, kdo sem jaz?« In vprašal je kot bi dihnil: »Kdo?« In jaz sem mu prav tako tiho odvrnil: »Jaz sem tvoj oče.«

Moj bog, kaj se je šele potem zgodilo! Objel me je okoli vratu, poljubljal lica, ustnice in sam je kot pegam zvonko

in tenko kričal, da je kabino dobesedno oglušil: »Očka moj rodni! Vedel sem! Vedel sem, da me boš našel! Da me boš vendarle našel! Tako dolgo sem čakal, da bi me spet našel!« Prižel se je k meni in ves drhtel kot travica v vetru. Oči so se mi zameglile in prav tako me je spreletel srh, pa tudi roke so se mi tresle... Naravnost začuditi se moram, kako to, da takrat nisem izpustil volana iz rok. Vendar sem nepričakovano zavozil v jamo in motor se je zaustavil. Bal sem se voziti, dokler mi ni izginila megla izpred oči. Tako sem stal pet minut, moj sinko pa se me je z vsemi močmi oklenil, molčal je in drgetal. Objel sem ga z desnico, ga nežno pritisnil k sebi, z levico pa sem obrnil avtomobil in ga odpeljal nazaj v svoje stanovanje. Kakšen silos neki, takrat mi zares ni bilo do silosa!

Pustil sem avtomobil pred vrati, dvignil v naročje svojega novega sinka in ga odnesel v hišo. On pa, kot me je bil objel, tako se ni odtrgal od mene prav do stanovanja. Prižel je svoje lice k mojemu neobritemu obrazu kot bi se prilepil. Tako sem ga tudi prinesel notri. Gospodar in gospodinja sta bila kot nalašč doma. Vstopil sem, jima pomežiknil z obema očesoma in živo spregovoril: »Glejte, in našel sem svojega sina Vanjo! Sprejmite naju, dobri ljudje!« Oba, brez otrok, sta takoj razumela, v čemu je stvar, vznemirila sta se in planila. Jaz pa nikakor nisem mogel odtrgati sina od sebe. Nekako sem ga končno le pregovoril. Z milom sem mu umil roke in ga posadil za mizo. Gospodinja mu je nalila juhe v krožnik, ko pa je videla, kako poželjivo je, so jo oblike solze. Stoji poleg peči in joka v predpasnik. Moj Vanjuška je opazil, da joče, pa stekel k njej, jo potegnil za krilo in ji rekel:

BRANKO ČOPIČ:

Oslovska leta

— Brate sladki, kaki zlati ljudje! — bi rekel Hamid.)

Tretji moj prijatelj, ki bi vam ga rad opisal, je bil Krsto, rekli pa smo mu »Bolha«. Bil je droben, črn in poskočen dečko, prava pravcata bolha. Bil je nedosegljiv mojster v vseh vrstah plezanja, plazenja, preskakovanja, pretegotovanja, padanja, skrivanja, podtikanja itd.

Ni se bal ne višine, ne globine, ne teme, še kač ne. Nanj so konviktaši že zdavnaj napisali pesem:

Krsto Bolha ta pa ta!
Zlepa ne uženeš ga!
Kar ga je, je akrobat:
sebi skočil bi za vrat.

V spalnicah smo imeli zlojživlje železne postelje. Čestokrat se je zgodilo, da je kdo naskrivaj razstavil glavne dele postelje in je bilo dovolj, da si sedel ali pa legel nanjo in že je vse s treskom ležalo na tleh. Za ta posel je bil seveda največji mojster mali Krsto. Včasih je razdril postelje celi drugi spalnici (mi smo bili v prvi!) in ko so dijaki zvečer v diru poskakali na svoje postelje, je začelo pokati kot iz mitraljeza: tras, tras, krrr!

Trenutek ali dva za tem se je iz druge spalnice slišal besen krik:

— Fantje, juriš na Krsta!

Razmršena in divja je tolpa planila v našo spalnico in se drla:

— Sem s Krstom, da ga premlatimo!

Kaj pa še! Spretni Bolha, ki je vedel, kaj ga čaka, se je že zdavnaj skrtil: pod posteljo, na podstrešje ali celo v njihovo spalnico. Nekoč smo ga našli, da je visel na rjuhi na oni strani okna.

Spet drugič je Krsto v svojo posteljo položil za naročaj drv in jih lepo pokrtil z odejo. Ko so preganjavci pridrveli in se je usula toča udarcev po zavrtku na postelji, so si samo grdo odrgnili roke. Zviti Krsto je izkoristil direndaj in se izmuznil v njihovo spalnico, tam pa jim temeljito razmetal in zmešal odeje, blazine in copate. Še malo in nastal je splošen pretep, od nekd se je vzel celo policaj Šico, da bi ugotovil, kaj ves ta hrup pomeni, pa so mu v zmešnjavi vrgli odejo čez glavo in nekdo ja zavpil:

— Držite ga, Krsto je!

Preden so spoznali, da so se zmotili, so policaja Šica dodobra izdelali, premikastili, pretepli, prebunkali, podajali so si ga iz rok v roke in ga polili z vodo.

Ko so kasneje preiskovali, kdo je to storil, nikakor niso mogli najti krivca, ki je vrgel Šicu odejo čez glavo. Sumili so mojega starega pokrovitelja Mileta Škoriča, ta pa je samo zvito mežikal izpod gostih obrvi in godel:

— Bog, obvari, jaz policijo spoštujem.

Šico je bil smrtni sovražnik dijakov. Podil nas je s sprehajališča, izpred kina, s trga in nas vztrajno tožaril direktorju šole. Zato je novica o njegovi smoli vzradostila sleherni dijaško srce. Seveda so takoj začeli krožiti porogljivi verzi:

Reci, Šico, firbec, glej, nas muči:
ti trdo je padalo po buči?

Po pripetljaju s Šico je bil Krsto Bolha še slavnejši in v konviktu še bolj priljubljen in so mu rade volje odpuščali vragolije, ki pa jih ni bilo malo. Kakšen večer je napel tenko, toda močno vrv preko hodnika ali kjerkoli na dvorišču, da smo padali in si lomili vratove, nad pol odprta vrata je obesil polno vedro vode, da se je prvemu, ki je vstopil, vse vsulo za vrat, ponoči je tiste, ki so trdno spali, po obrazu namazal s črnim loščilom za čevlje, da je nesrečnik, ko se je zjutraj zbudil, ves začuden zavpil:

— Kaj pa je to, ljudje božji, obraz mi je otrpnil, še zasmejati se ne morem?

Razumljivo, da si ni bilo mogoče zamisliti nobenega večjega podviga naše konviktaške skupine brez obešenjaka, kakršen je bil Krsto Bolha.

Četrtri junak naše slavne skupine je bil trmast, svojeglavi zdrabar, zabavljač in prepirljivec Dule Dabič, imenovan Hajduk. Na eno uho je bil popolnoma gluhi in je zato držal glavo postrani ter nezaupljivo bliskal z očmi v vsakogar, ki je govoril, ko da bi hotel reči:

— Meni si posmehuješ, a?

Bil je doma iz vasi Gorenja Suvaja, zato smo, kadar smo ga hoteli razdražiti, v zboru zapeli:

Dule Dabič glušec je
iz Gorenje Suvaje.

(Nadaljevanje)

Premagane serpentine ribniške »Svobode«

Pred slabim letom bi znak serpentine bil res umestno opozorilo, umestno zlasti za tiste mlade ljubitelje gledališke umetnosti, ki so se ob vzpodbudi starejših igravcev želeli podati na pot kulturnega ustvarjanja in se afirmirati ter tako znova dokazati, da se mora v Ribnici še igrati in da je zadnji čas obuditi stare tradicije, ko so bili v Ribnici navajeni gledati na odrskih deskah res kvalitetne uprizoritve.

In dela so se lotili z vso vnemo in resnostjo. Večkrat jih je bilo videti ob večernih urah, ko so hoteli na redne vaje. Ni jih zadrževalo slabo vreme, družinske in družbene obveznosti. Na sukšnjo je bilo pač treba! Njihovo prizadevanje je bilo bogato poplačano. Opazili so jih selektorji ter jih z dramo »Vi, ki nas sodite« uvrstili med najboljše dramske skupine in so na tekmovanju v Logatcu prejeli posebno priznanje in plaketo.

Po tem uspehu so se kmalu lotili zahtevne Držičeve komedije »Dundo Maroje«.

Dobro naštudirano delo jim je v celoti uspelo. Vsak igravec je lepo upodobil lik zaigrane osebnosti. Režiser je imel srečno roko; vsi igravci so bili karikaturni in so tvorili homogeno celoto brez izpadajočih svetlih ali temnih zvezd. Domačim priredbam so sledila nepozabna gostovanja. Belokranjska publika, ki je z vso pozornostjo izkušnih in strogih poznavalcev odskih priredb spremljala dogodke na črnomalskih deskah, je bila prijetno presenečena. Kmalu nato je sledilo gostovanje na Gorenjskem. Tri predstave v Križah pri Trzinu in na Golniku so bile prijetne tako za publiko kot za igravce, ki so zaigrali tako duhovito in domiselno, da bi Držič svojega Dunda komaj spoznal. (Bi-

la je pač komedija v ribniški izvedbi).

Potrebno je tudi omeniti, da so se navezani stiki z reškim gledališčem izkazali kot zelo koristni, saj so jim s posojilom kulis in kostumov storili veliko uslugo.

Društvo prijateljev mladine

V Stari cerkvi je 21. novembra polagalo račune za svoje enoletno delo. V osnovni šoli se je zbrala četrtnina članov organizacije, kar je vsekakor premalo. Verjetno so temu krivi vreme in slaba pota. Zanimiva je tudi vsebina razgovorov. Skromna poročila brez napihnjenosti so pokazala, da je Društvo prijateljev mladine izpolnilo svoje dolžnosti in da je bilo storjeno več, kot smo pričakovali. Dosedanji predsednik je bil ponovno izvoljen. Svoje poročilo je pripravil tako vzpodbudno, da je obširna, dve uri trajajoča diskusija, obsegala vse probleme in vse težave.

Tov. Benčina, ki je prisostvovala občnemu zboru kot zastopnica občinskega odbora DPM, je v svojem govoru temeljito in izčrpano obdelala stanje pred občnim zborom in vse do sedaj opravljeno delo in nakazala nadaljnje delo.

Tako se je končalo kulturno poslanstvo ribniške Svobode, ki je z 12 prireditvami žela priznanje in lepše uspehe v letošnjem letu. Serpentin zaenkrat ni več. Zasluga gre režiserju, predsedniku sekcije, šepetavcu in vsakemu igravcu posebej.

In načrti? Marsikaj bi lahko še ustvarili. Zdaj vemo, kaj veljamo; saj nas je toliko, da bi lahko študirali v 2 skupinah. Morda bi ne bilo zgrešeno, posebno ko se že opaža dih struje zmernejših. Torej kader je, le treba ga je priteg-

niti k delu. Zato pa nam manjka režiserjev, ki bi imeli več časa, za igravca, za njegovo usmerjanje in učenje, je dejal neki član ansambla.

In prostori? Teh sploh ni. Ni tudi kotička v Ribnici, kamor bi lahko pošteno stegnil svoje noge, se oddahnil, se zatekel, prebral revije, igral šah ipd., skratka, manjka nam društvenega, klubskega prostora. O tem je sicer bilo že govora, naj bi ga uredili v prostorih sedanje Delavske univerze. Vso skrb in iniciativo je o tem prevzela DU, ki bo verjetno rešila tudi to vprašanje.

A. Klemenc

Vsi diskutanti so si bili edini v tem, da bo treba povečati skrb za zaposlene matere in njihove otroke, ki so brez varstva, ko so one na delu.

Mnenja smo in dajemo tudi tak predlog: ko se bo zaposlitev žen — mater spomladi povečala, naj bi se tudi skrb za osamljene otroke povečala. Vsak dan naj bi organizirali prevoz otrok iz okoliških vasi v Staro cerkev v vrtec in popoldne spet domov s kombijem KGP. Člani delavskega sveta KGP bodo verjetno podprli predlog, saj gre v večini primerov za otroke njihovih delavcev in uslužbencev. Vsak pa bi rad plačal, če bi bilo potrebno, režijsko ceno za prevoz otroka v vrtec. Tako bi bil prihod in odhod v vrtec zagotovljen in prepričani smo, da bi se število otrok v oskrbi povečalo. Dosežen bi bil cilj!

Ugotovili so tudi, da je treba nujno vskladiti prizadevanje vseh družbenih činiteljev v skrb za razvoj vzgojno varstvenih ustanov, stoječe pa okrepili in podprli njihovo delovanje. Nedvomno je tudi velik uspeh, da je rešeno vprašanje financiranja. Pred vsem pa se je treba potegovati za tako obliko varstva, da pritegnemo čimveč otrok.

DAN REPUBLIKE PRI NAS

29. novembra smo praznovali dan republike. To je rojstni dan naše države. Pred tem dnevom smo imeli proslavo. Nastopili so vsi razredi — vsak s svojo točko. Tovariš Jakopič je imel govor, mi pa smo nastopili z lepim prizorčkom. Bili smo zajčki in dečki.

Razšli smo se v prazničnem razpoloženju.

Lenka Petrič, 2. r.
Sodražica

Dionirski kotiček

KROŠNJA

Pred prazniki je izdal pionirski odred Anton Majnik na osnovni šoli v Ribnici novo številko svojega glasila — Krošnja, ki obsega 20 ciklostiranih strani. Številka je posvečena našemu velikemu prazniku — 29. novembru, o katerem govori uvodni članek. V Krošnji zasledimo tudi precej zanimivih člankov iz NOB, o ribniškem festivalu, nekaj črtic in spisov o potovanju na druge planete itd. List je tudi bogato ilustriran.

Iz te številke je tudi zgodbi- ca »Na gradbišču nove ceste«, v naslednjih številkah pa bomo objavili še kak zanimiv spis ribniških pionirjev.

NA GRADBIŠČU NOVE CESTE

Na odseku ceste Velike Lašče — Dvorska vas brnijo tik ob progi stroji. Kamioni prekučniki dovažajo gramoz, ki ga nato valjarji, pomikajoč se v dolgi vrsti, tlačijo in tako utrjujejo temelje za novo cesto.

Na valjarju je stal mlad človek in gledal pod obroče stroja. Mimo je pripeljal kamion. »Zdravo, Mijo!« je zaklical sofer. Ta se je zdrznil, kakor bi ga kdo prebudil iz spanja. Pogled pa mu je spet splaval na plast kame- nja, ki se je drobito pod mogočnimi valji.

Miodrag ali Mijo, kakor so mu rekli prijatelji, je bil po rodu Slovenec, doma iz Medžimurja. Poročen je bil v Ljubljani, kjer je imel tudi dvoje otrok.

Vsako nedeljo je hodil domov, da je prosti dan preživel z družino. Navadno je odnesel tudi umazano perilo, da mu ga je žena oprala ter ga pripravila za naslednji teden.

Tudi tisto nedeljo je odšel domov. Dan je preživel z družino. Zjutraj ga je žena z otroki spremila na kolodvor. Na kratko so se poslovili. Mijo je skozi okno še enkrat pomahal družinici, potem pa izginil v meglenem dnevu.

Ko je prišel na delovišče, se je dolgo pogovarjal s prijatelji, nato je šel k baraki, kjer je hotel urediti še nekatere stvari.

Stopil je na progo in jo hotel prečkati. Nenadoma je zapazil pred seboj črno gmoto bližajočega se vlaka. Hotel je preskočiti tračnice. Prepozno! Njegov krik je zamrl v ropotanj ukoles...

Na progi je ležalo človeško truplo. Prestrašeni delavci so hiteli na kraj nesreče. Nad njim so se dvigali obrazi, oči so bile polne strahu, groze...

Nekdo je vzkliknil: »To je Mijo!« »Da, to je Mijo,« je povzel drugi. Oči so se jim izbuljile, obrazi so pobledele kot vosek.

Nekdo je nepremično strmel v aktovko, v kateri je bilo sveže perilo, ki ga je Mijo prinesel od doma...

Dušan Hočevar, 8. r. Ribnica

Na proslavi ob dnevu republike so v Sodražici sprejeli cicibane v pionirsko organizacijo (Foto: Mohar)

Kj je doživel, videl in slišal naš reporter na poti v Ljubljano innazaj...

POZOR PO(S)LEDICA!

Poledica. Za nepazljive voznike (pa tudi pešce) ima težke posledice...

Poledica. Neizogibni spremljevalec zime, snega, mraza...

Poledica: živčnost, strah, nejevolja, polomljeni udi in avtomobili...

NESPORAZUM

Oni dan, ko se je jesen odločno sprevrgla v nič dobrega obetajočo zimo, je napovedovavec v radiu neprestano ponavljal opozorilo šoferjem, naj pazijo na cesti, naj ne vozijo brez verig in naj odklopijo prikolice...

V neki ribniški gostilni sedi vesela družba, ki se vneto pripravljala na novembrske praznike. Poleg so tudi trije šoferji.

»Si slišal,« pravi prvi šofer, »kakšna poledica je povsod. Zdaj ne bomo več smeli voziti s prikolicami in brez verig.«

so porivali avtobus z nami vred, sprevodnik zunaj je preklinjal vse od kraja, tudi »nerodnega« šoferja...

Končno se je dekle, ki se je vračalo na dopust iz Nemčije, spomnilo in skozi majhno, ozko okence zlezlo ven. Sam ne vem, kako sem svoje precej dolge kosti stlačil skozi odprtino, toda ven sem le prišel. Veliko naporov je bilo potrebnih, da smo avtobus spravili v red in ga postavili tja, kamor spada, na cesto... Domov sem prišel s precejšnjo zamudo, vsekakor precej kasneje kot z vlakom...

STOPINJE

V NOVO

ZIMO...

Foto: Mohar

»Kaj«, privzdigne nekoga, »brez prikolic. Kaj zdaj še s svojo ženo ne bom smel nikamor? Pa še verige naj ji dam?... No, saj to pa, navsezadnje, niti ne bi bilo tako slabo...« se čez čas potolaži...

ZAPRTI

Avtobus se je zagrizel v jutranji mrak, kot z ostrim nožem reže temo, žarometi tipljejo v noč, včasih oplazijo samotnega pešca ali kolesarja, drevo, hišo... Avtobus hrope, poskakuje po razdrapani, poledeneli cesti skozi zimsko pokrajino.

Blizu Ortneka se spomnim zanimivega doživljanja. Bilo je lani, decembra. Iz Ljubljane sem se vračal domov in čeprav sem imel mesečno karto za vlak, sem se odločil za večerni avtobus, s katerim bi bil veliko prej doma kot z »motornim«.

Vse je šlo po sreči, kljub visokemu snegu. Tik pred Ortnekom pa smo zadeli na dolgo kolono vozil. Zataknilo se je in nihče ni mogel nikamor. Dva avtobusa, dva ali trije tovornjaki (s prikolicami), nekaj fičkov... Seveda smo tudi potniki priskočili na pomoč, porivali smo tovornjak s prikolico sem in tja, kot bi delali na akord. Motor je hropel, hropili smo tudi mi, vozniki so preklinjali cesto, sneg, avtomobile, drug drugega, ves svet. Zeblo nas je, toda kmalu smo se ugrel. Končno se je tovornjak premaknil in napravil prostor za avtobus proti Ljubljani, tovornjak in »drobiž«.

Zadovoljno smo se zavalili na sedeže in čakali, da nas bo šofer izvlekel iz te godlje. Toda komaj se je premaknil, ga je zaneslo v jarek, ob breg. Ostali smo zaprti v avtobusu, ker se vrata niso premaknila niti za centimeter. Sedaj

UDAREC Z GLAVO

Dremljem. Kako tudi ne, ko se v gugajočem, poskakujočem avtobusu počutim kakor v zibki. Od Lašče naprej je vožnja sicer nekaj prijetnejša; cesta je asfaltirana...

Nenadoma dva, trije zaporedni sunki in že treščim z glavo ob naslonjalo prednjega sedeža, da se skoraj zviže (vedno so mi zatrjevali, da sem bolj trde glave!). Nič. Šofer je le preizkusil zavore, ali pa je zavrl zaradi kolesarja pred seboj.

Na Turjaku zapelje mimo napisu, ki pravi, da je cesta zaradi del neprevozna, nato mimo gostilne na razrvan kolovoz in se prebija skozi kotanje in kamenje, mimo novega mostu in še dalje, kjer je cesta spet dobra. No, ogledali smo si gradbišče nove ceste, vendar smo to plačali z razrahljanimi želodci in čudnim okusom v ustih.

DVOJNO SREČANJE

Noč. Poln avtobus se prebije skozi reke avtomobilov na ljubljanskih ulicah, izmotava se iz labirinta luči, hiš in rdeče-zeleno-rumeno mežikajočih semaforjev, ki ga na vsakem križišču zaustavljajo. Končno se iz vsega tega dirandaja, ki ga ne more zmotiti in zaustaviti niti zima, izlušči in plave v prostost, temi v naročje. Rdeča magična očesa na obcestnih kamnih mežikajo, žarometi spet tipljejo pred seboj, da se mrz, kristalno čista snežna odeja blešči v tisočeri odbleskih.

Tako po avtocesti do Grosuplje-ga, kjer se prične prava trnjeva pot po ozki, kotanjasti, poledeneli kozji poti, ki jo imenujejo cesta. Premetava nas sem in tja, gor in dol tja proti Turjaku, kjer nas že željno pričakuje (in mi njega!) asfalt.

Roko na srce, pot je zanimiva, skoraj romantična, toda z romantično nimaš kaj početi, če te nič kaj romantično premetava na vse strani, ko butaš z glavo ob strop.

Nenadoma, na ostrem ovinku, skoči na cesto zajec in slepeča luč iz žarometu ga močno preseneti. Toda zbere pogum in jo odevirna pred nami, po sredini ceste, kot bi nam kazal pot. Enkrat mu celo rahlo spodrsne (ko pa nima verig!) ko pa se mu že vse zdi le prenemumno, zamežika proti avtobusu, pomaha s krclem, ki mu nekateri pravijo rep, in izgine v grmovju.

Drugo srečanje sredi ne vem katere vasi je neprijetnejše in nam vzame precej časa. Pred nami stoji sredi cesti tovornjak s plugom pred seboj, in da je zadeva še bolj komplicirana, ravno pred hišo, kjer je križanje skoraj nemogoče. Vendar so naši šoferji dokazali, da zanje to ni nikak problem; po sicer dolgotrajnem manevriranju in nekaj krepkih izrazih na ne vem čigav račun smo srečno odpeljali vsak v svojo smer...

ZAČUDENJE V LAŠČAH

Potem smo se več ali manj srečno in z nekajminutno zamudo

pricijazili v Lašče, kjer me je presenetila silna množica državljanov na trgu pred gostilno. Medtem ko je šofer tankal (čaj), so se na nagnetli v avtobus in neugumno komentirali, kar so pravkar videli in slišali.

»Jaj, kako lepo je govoril, ja sem kar jokala,« je govorila ženska za menoj.

»Ja, kar naprej bi jih poslušala tako lepo je bilo.«

»Gospod včeraj je še lepše govoril...«

Trdno prepričan, da govorita sestanku ali predavanju (čeprav ni je gospod nekoliko spravil s tistim sem ju pobaral:

»Kakšen sestanek je pa bil?«

»A? Ne, že nekaj dni imam misijon...«

SKLEP

- Naporen dan je bil za menoj.
- zadovoljen sem bil z opravljenim delom.
- no potjo. Sicer me je glava bolela.
- nekaj dni bolela (kaj hočem, da se ne bo).
- vseeno ni tako trda!, toda mi je malo težje.
- po krivdi šoferja, ampak objektivno gledano.
- tivnih (cestnih) okoliščin.
- sklenil sem: Fant, poledica, zima, mrak.
- ca je tu, kar ima lahko za posledico... (vse na začetku našega življenja).
- štete neprijetnosti... In nato, ko se vse konča.
- sem šel ven, kjer so otroci igrali.
- čevlji in hlačami čudovito zglajeni.
- dili led — in spodrsnil...

(fravec)

„Oplajbal“ ga bom!

Zadnja reportaža našega novinarja o kočevskih kvartopircih je (tako sodimo) vzbudila med bravci, predvsem pa med kvartopirci, precej zanimanja, da ne rečemo (pri slednjih) — razburjenja. To potrjuje tudi razgovor dveh starejših (kvartopircov), ki sem mu (seveda nehote) kmalu po izidu številke prisostvoval v kavarni.

— Ti, pravi prvi, si bral v Novicah tisto o kvartopircih?

— Ja, sem...

— Dobro je napisano, res je vse tako, kakor pravi. Kako se nekateri tresejo za tiste dinarje, potem tisto o pijancih... vse je tako, kakor je v resnici...

— Da... toda pisca bom, ko ga dobim, pošteno »oplajbal«.

— To ni nobena igra, ko se

ves tresesh, če boš dobil tistih nekaj kovačev ali ne, lovim skozi kavarniški hrup besede prvega. — Jaz, na primer, kvartam za zabavo, še mar mi ni za tistih nekaj dinarjev! Končno pa niti ne igramo za velike vsote... In kam naj pa gremo, med kvartanjem pa čas le hitro mine... Veš, tista primerjava med astronomi in kvartopirci na koncu pa ni nič več, saj ne igramo cele noči. Kaj naj na stara leta študiram anatomske kemije ali kaj?!

In tako dalje...

Še skromna prošnja uredništva: Prizadeti kvartopirci naj ne bi preveč »oplajbali« našega novinarja, ker ga za nemoteno izhajanje časopisa še krvavo potrebujemo. Obljubite! (g)

Uspešen lov

Vsakdo ima kdaj srečo. Tudi lovci. Divjadi je dovolj, še preveč, kar lahko potrde številni kmetovavci, ki jim je divjačina napravila po poljih precejšnjo škodo, to vedo tudi lovci, toda kadar se spravijo v pogon, ni divjadi nikjer! Seveda, medtem ko jagri jagajo po gozdovih, se divjad opleta okrog vasi in njihovih domov!

Uspešen lov pa je, kajpak, odvisen tudi od številnih okoliščin, ne nazadnje od najprimernejšega časa za lov in od spretnosti in sposobnosti lovcev (morda pa tudi od dobre volje divjadi?)

Naj bo tako ali tako, včasih se jim le nasmehne sreča — kakor n. pr. zadnja novembrsko nedeljo dolenjevaškimi lovci. Kljub slabemu vremenu in visokemu snegu (to pa je, kakor pravijo lovci, naj-

primernejši čas za lov), so v dveh pogonih v enem samem dnevu ustrelili sedem košut in eno srnco. Vsekakor lep uspeh dolenjevaških lovcev, ki bodo letošnje lovske obveznosti (odstreliti morajo še štiri jelene) gotovo izpolnili.

Na območju LD Dolenja vas je kakor sodijo lovci, še precej divjadi, ki napravi občutno škodo na poljih, pozimi pa, ko je paša pihal tudi v gozdovih. Da bi škodo odpravili, so divjadi popolnoma odpravili pa vsaj omejili, bi morali lovci odstreliti še marsikatero košuto srno, jelena itd.

Pazi se, divjad, lovci so zavijali rokave!

Na sliki vidimo zadovoljne dolenjevaške jagre z bogatim ulovom takoj po pogonu... (Glej str. 14 (več))

Pokali razdeljeni

Pred dnevom republike je priredil občinski siandikalni svet manjšo slovesnost, na kateri so razdelili pokale in diplome najuspešnejšim delovnim kolektivom in posameznikom, ki so sodelovali na letošnjih sindikalnih športnih igrah.

Na letošnjih sindikalnih športnih igrah je sodelovalo 17 kolektivov s 563 tekmovalci (med njimi je bilo 28 žensk). Značilnost letošnjih iger je bila, da so na njih prvič nastopile ženske in da so tekmovali še v treh panogah več kot prejšnja leta (balinanje, kegljanje, atletika). Med temko-
nanjem ni prišlo do nikakih iz-
redov, pač pa do nekaj nespo-
razumov, ki so pokazali, da bo
treba tekmovalna pravila dopol-
niti.

- Rezultati:**
- Kegljanje:** 1. KGP, 2. Zidar, 3. ObLO — posamezniki: 1. Her-
nigman (ObLO), 2. Pogorelec (In-
les), 3. Ocepek S. (ObLO).
 - Balinanje:** 1. Tekstilana, 2. Zi-
dar, 3. Avto.
 - Sah:** 1. Avto, 2. Trgopromet, 3.
Prosvetni delavci.
 - Nogomet:** 1. Itas, 2. Kočevski
tisk, 3. Rudnik.
 - Odbojka:** 1. Avto, 2. Trgopro-
met, 3. Prosvetni delavci.
 - Streljanje moški:** 1. Rudnik, 2.
Avto, 3. Itas — posamezniki: 1.
Kozina (Avto), 2. Legan (Itas), 3.
Mihev (Snežnik).
 - Ženske:** 1. Kočevski tisk, 2. Zi-
dar — posameznice: 1. Kocjan
(Kočevski tisk), 2. Podržaj (Zidar),
3. Zagar (Kočevski tisk).
 - Namizni tenis:** 1. ObLO, 2. Itas,
3. Rudnik.
 - Atletika moški:** 1. Kočevski tisk,
2. Itas, 3. Trgopromet.
 - Tek 100 m:** 1. Bižal (Prosveta),
2. Magdič (Inles), 3. Šturm (Kemi-
čna).
 - Tek 400 m:** 1. Šturm (Kemična),
2. Magdič (Inles), 3. Lunder (Ko-
čevski tisk).
 - Skok v višino:** 1. do 2. Koruzar
(Kočevski tisk) in Šturm (Kemična),
3. do 5. Pogorelec in Hren (oba
Itas) ter Šega (Trgopromet).
 - Skok v daljino:** 1. Bižal (Prosveta),
2. Šturm (Kemična), 3. Magdič
(Inles).
 - Krogla:** 1. Šega (Trgopromet), 2.
Magdič (Inles), 3. Adamič (Prosveta).
 - Atletika ženske:** 1. Kočevski tisk,
2. Zidar.
 - Tek na 60 m:** 1. Bohanec, 2. Mi-
lešič (obe Kočevski tisk), 3. Ram-
ljak (Zidar).

Krogla: 1. Bohanec (Kočevski tisk), 2. Zlodej (Zidar), 3. Milešič (Kočevski tisk).

Skok v daljino: 1. Bohanec, 2. Milešič (obe Kočevski tisk), 3. Zlodej (Zidar).

Vse ekipe, ki so zmagale v po-
sameznih panogah, so dobile pre-
hodne pokale. Prehodni pokal je
prejel tudi ekipni zmagovavec, ki
je postal za leto 1962 SGP Zidar.

- Najboljše tri ekipe so:
- 1. Zidar 191 točk,
 - 2. Itas 164 točk in
 - 3. Kočevski tisk 152 točk.

Šole naj bi ne bile odvisne od moledovanja

Dosedanji razvoj naših šol je pokazal, da se nerazvite osnovne šole vedno bolj povezujejo z razvitimi zaradi strokovne, kadrovske in tudi materialne pomoči. Svet za šolstvo pri občinskem ljudskem odboru Kočevje je zato na zadnji seji občinskega ljudskega odbora predlagal, naj bi zaradi izboljšave kvalitete pouka reorganizirali naše osnovne šole. Občinski ljudski odbor je sklenil, da bodo v občini po novem letu le tri centralne osnovne šole, in sicer šoli »Mirka Bračiča« in »Jozeta Šeška« v Kočevju ter šola v Vasi-Fara.

V razpravi je bilo tudi poudarjeno, da v sklad za finansiranje šolstva ne pritekajo sredstva, kot je bilo predvideno. Sklad dolguje šolam za materialne izdatke nad 10 milijonov dinarjev, 10 milijonov pa mora vrniti Narodni banki, pri kateri je najel kredit. Sklad je zašel v težave zato, ker podjetja ne vplačujejo v sklad, kot je bilo predvideno z družbenim planom in proračunom. Odborniki so v razpravi poudarili, da finansiranje šolstva ne bi smelo biti odvisno od prosjačenja in volje podjetij, ampak naj bi imelo bolj trdne in zdrave osnove.

Poslopje, v katerem je obrat »Torbice« v Sodražici

Končno: Torbica!

28. novembra je bil v Sodražici pomemben dogodek. Tega dne so ob prisotnosti ljudskega poslanca tov. Matije Maležiča, predstavnikov občinskih ljudskih odborov in občinskih komitejev ZK Ljubljana Šiška in Ribnica in drugih gostov ter predstavnikov podjetja »Torbica« iz Ljubljane odprli nov obrat »Torbice«. Ob tej priložnosti je predstavnik »Torbice« tov. Knol med drugim dejal:

»V času, ko praznujemo po vsej naši domovini naš največji praznik — 29. november, se pridružujemo slavlju tudi mi z otvoritvijo novega obrata usnjene galanterije »Torbica« v Sodražici. Le-ta je bil organiziran na pobudo ljudskega poslanca tega območja tov. Maležiča, bivšega predsednika ObLO tov. Goršiča ter ob finančni in moralni podpori občine Ribnica.

Obrat odpiramo v našem znamenem partizanskem kraju, v njem pa se bodo zaposlili in usposobili mladi ljudje iz tega kraja...«

Cestitkam ob otvoritvi novega obrata se je pridružil tudi tovariš Maležič, ki je med drugim dejal, da predstavlja nov obrat za Sodražico in komuno lepo pridobitev. Obrat naj bi čimprej zaživel. Zahvalil se je predstavnikom »Torbice« za njihovo odločitev, da odprejo obrat v tem kraju.

V začetku bo v obratu zaposlenih 15—20 ljudi, z razširitvijo proizvodnje pa bo dobilo zaposlitev še več ljudi, predvsem ženske. Obrat naj bi v prihodnjih letih, ko bo tekla proizvodnja v polnem obsegu, ustvaril letno od 100 do 120 milijonov dinarjev vrednosti bruto produkta.

Obratni prostori »Torbice« so

Trčenje na ovinku

25. novembra ob 12.20 sta na ovinku na Reški cesti (pri Lovski koči) pri Kočevju trčila jeep, ki ga je upravljal Franjo Hrovatin, in tovornjak, ki ga je upravljal Ivan Stimac. Do trčenja je prišlo na ovinku. Šofer tovornjaka je zagledal pred seboj jeep in začel zavirati. Vozilo je na poledeneli cesti zaneslo, da se je postavilo pošev čez cesto in z zadnjim delom zadelo osební avto. Škoda znaša pol milijona dinarjev. Franjo Hrovatin je dobil poškodbe po glavi in prsih.

Obvestila Delavskih univerz in klubov

TEČAJ ZA VODIČE

V kratkem nameravamo organizirati tečaj za vodiče po Kočevski, katerega se naj bi udeležili vsi, ki imajo veselje za izlete, predvsem pa upokojenci in mladina. Prijave sprejemamo do 15. decembra. Tečaj bo brezplačen. Delavska univerza Kočevje

opremljeni z modernimi stroji, delovni prostori pa so zelo lepi in svetli. Delo ne bo naporno in se mu bodo ljudje, ki bodo tu dobili zaposlitev, lahko hitro priučili. Se posebno, ker bo matično podjetje iz Ljubljane nudilo vso strokovno pomoč. Naj ponovimo: Nov obrat »Torbice« je najlepše darilo, ki ga je dobila Sodražica in ribniška komuna v prazničnih dneh v tem letu.

K. Oražem

Kino spet presenetil

Kočevski kino je obiskovavce spet »prijetno« presenetil. Tokrat ni šlo za rezanje glav, temne slike itd. ampak... No, kar prislunhite.

Preteklo sredo sva šla z ženo v kino. Prvih nekaj metrov predfilma sva zamudila. Vendar se nama je zdelo vseeno predvajanje nekam čudno. Ugibala sva, kaj gledava, pa se nisva mogla zediniti, ali so tisto praživalce ali kaj drugega. Jezila sva se na režiserja in snemavca, ker je bil film čudno zmešan. Tudi jezik napovedovavca je bil nekam čuden, da se ni dalo ugotoviti, kateri narodnosti pripada, prevoda pa pod slikami ni bilo. Žena pravi:

- To bo eden romanskih jezikov.
- Ne, potem bi razumel vsaj nekaj besed. To mora biti kak star jezik.
- Morda je grški, madžarski.
- Ali pa indijski in mogoče kitajski.

Zadeva pa se je čez nekaj minut začela razjasnjevati. Na platnu se je pokazalo končno le nekaj znanih stvari. Pripeljala je ladja — z gredljem navzgor in jamborom navzdol. Prišel je človek — z glavo navzdol. Začeli pa so se pojavljati še napis — tudi narobe, vendar se je dalo prebrati REŽIJA MARJANOVIČ (ali tako nekako) itd.

Tedaj se je nam, gledavcem, le posvetilo, da smo gledali film od zadnjega konca proti začetku in še narobe obrnjene (tako da so ljudje hodili po glavi). Tisti »stari jezik« pa je bil srbohrvaščina, seveda tudi obrnjena. Ta domislica kina je vzbudila pri obiskovavcih splošen krohot in negotovanje.

To pa verjetno ni zadnja »domislica« operaterja, saj je deslej kincobiskovavce že večkrat »prijetno« presenetil. — Morda pa bi bil le že čas, da preneha s takimi presenečenji. P-c

Dolenjevaški jagri in njihove žrtve. (Glej članek na 10. strani)

ta teden za vas

KOČEVJE

Poročili so se: Klepac Alojz iz Dolge vasi 37, ključavničar, star 27 let in Murn Ivana, tkalka iz Dolge vasi 73, stara 20 let; Rogan Jože, zidar iz Večeslavcov 10, star 29 let in Košalin Regina, gospodinja iz Kneževa 10, stara 44 let (oba začasno v Rajndolu 1); Jarnečič Josip, živinorejec iz Krupače 11, star 29 let in Maurin Marija, poljedelka iz Vimolja 7, stara 19 let; Marinč Ivan, ključavničar iz Kočevja, Trg svobode 44, star 31 let in Koprivec Stanislava iz Kočevja, Trg svobode 20, stara 25 let; Oberstar Janez, avtomehaničar iz Mahovnika 7, star 18 let in Starič Milena iz Gorenjega 3, stara 15 let; Jelenovič Dušan, strugar-šofer iz Livolda 2, star 23 let in Novak Marica, fotografska pomočnica iz Kočevja, Trata 23, stara 20 let; Klarič Srečko, mizarški pomočnik iz Potoka 4, star 26 let in Juričič Marija, natakarcica iz Kočevja, Trg 3. oktobra 9, stara 22 let.

Rodile so: Gyorek Ana iz Cvišlarjev 14 — dečka. Osmak Slava, gospodinja iz Kočevja, Reška cesta 4 — deklico.

V Novem mestu je rodila: Gjerkeš Franciška, gospodinja iz Mahovnika 28 — deklico.

V Ljubljani: Suštaršič Amalija iz Poloma 8 — deklico; Strle Ivana iz Kočevja, Roška c. 1 — dečka; Vec Apolonija iz Kočevja, Trg 3. oktobra 1 — dečka; Znidaršič Ljudmila iz Kočevja, Roška c. 31 — dečka; Jankovič Marijana iz Livolda 19 — dečka; Hren Darinka iz Kočevja, Rudnik 32 — deklico; Volf Branka iz Kočevja, Roška c. 34 — deklico.

DOBREPOLJE

Poročila sta se Zgonc Anton, šofer iz Ponikev 41, star 26 let in Bambič Marija, delavka iz Kompolj 118, stara 26 let.

Rodila je Mirt Angela, gospodinja iz Ponikev 57 — dečka.

Umrli so: Novak Stanislav, upravnik »Gostišča« Dobrepolje, star 55 let; Sever Franc, kmetovavec iz Ceste 23, star 76 let; Kastelic Anton, delavec, star 53 let.

LOŠKI POTOK

Poročila sta se Bambič Janez, delavec iz Travnika 60, star 26 let in Bambič Ivana, delavka iz Mallega loga 48 — stara 22 let.

Rodila je Turk Albina, gospodinja s Hriba 4 — dečka.

Umrli so: Vesel Franc, upokojenec iz Srednje vasi 1, star 80 let.

ČESTITKA

Tovarišu Ivu Vidoševiću želimo za 50. rojstni dan vse najboljše v krogu njegove družine. — Prijatelji.

»NOVICE«

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva občin Kočevje in Ribnica. Izdaja ČZP »Kočevski tisk« Kočevje. Urejuje uredniški odbor. Odgovorni urednik France Grivec. Uredništvo in uprava: Kočevje, Ljubljanska 14/a. Telefon uprave in uredništva 389. Letna naročnina 800 din, polletna 400 din in jo je treba plačati vnaprej. Za inozemstvo 2000 din oziroma 3 ameriške dolarje. Tekoči račun 600-27-1-265 pri NB podružnica Kočevje

ČESTITKA

Dobremu očetu in staremu očetu Antonu Tomšiču iz Bruhanje vasi za 70-letnico tople čestitke sin Slavko, Mimi in mala Slavkica.

ČESTITKA

Dragi teti, stricu in Toniju DEBELJAK ter Mary in Dicky iz Sudburya, Ontario Canada, želimo vse najboljše ob Novem letu ter še na mnoga zdrava leta vaši: Anica, Gusti in mala Nevena Novak. Čestitki se pridružujejo še družine: Zalar, Smuk, Petrič in Samsa.

ZAHVALA

Ob tragični smrti našega ljubelega moža in očeta

RUDIJA MIHELICA

iz Zamosteca 12 pri Sodražici se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so darovali vence in cvetje, sočustvovali z nami in nam stali ob strani v teh težkih trenutkih.

Posebno se zahvaljujemo prijateljem iz Fullungena, Keutlingena, Sud, Eningena in Tubungena, nadalje duhovščini, pevcem, gasivcem in vsem, ki so nam kakorkoli pomagali in ga spremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoči: žena Slavka, sin Rudolf ter hčerki Marija z možem in Marta.

Zamostec, dne 3. decembra 1962.

ZAHVALA

Ob nepričakovani smrti drage žene in mame

OLGE KALČIČ

se iskreno zahvaljujemo sostanovavcem za vsestransko pomoč, kolektivno postaje LM, učiteljici Nadi, tov. Babniku za njihovo požrtvovalnost in poslovilne besede ter vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali in sočustvovali z nami.

Zalujoči mož, hčerki Vesna in Sonja ter ostalo sorodstvo.

Ribnica, 4. 12. 1962.

VZETO

26. novembra zvečer so mi bile verjetno pomotoma vzete nove usnjene rokavice v kavarni Zvezda v Kočevju. Kdor jih je vzel, naj mi jih, prosim, vrne. Lovrenc Pintar, Mahovnik 28.

PRODAM

Ugodno prodam šivalni stroj. Trg Svobode 10, pritličje desno, Kočevje.

OBVESTILO

Cenjene stranke obveščamo, da od 1. decembra dalje spet redno delam. Priporoča se Franc Arko, Krojaštvo Kočevje.

PREKLIC

Preključujem neresnične besede, ki sem jih izrekla o Tanko Janezu in Petek Mariji iz Nemske vasi in se jim za zahvaljujem, da sta odstopila od tožbe. Ivanka Rus, Nemska vas 56.

OBVESTILO

Ker je predvidena zamenjava osebni hiškaznic, obveščamo cenjene stranke, naj si pravočasno priskrbe potrebne fotografije, da jim potem ne bo treba predolgo čakati. Priporoča se FOTOLIK KOČEVJE.

OBVESTILO

Cenjene stranke obveščamo, naj si pravočasno priskrbe fotografije za nove osebne izkaznice. Priporoča se FOTOATELJE RIBNICA.

RAZPIS

UPRAVNI ODBOR
PODJETJA »LJUDSKA RESTAVRACIJA« KOČEVJE

razpisuje

DELOVNO MESTO RACUNOVODJE

z predpisano strokovno izobrazbo ali večletno prakso. Osebnih dohodki po pravilniku. Nastops lužbe 15. decembra 1962 ali po dogovoru.

Upravni odbor

RAZPIS

ŠOLSKI ODBOR OSNOVNE ŠOLE MIRKA BRACICA
KOČEVJE

podaljšuje razpis

objavljen v Novicah dne 9. novembra do zasedbe delovnega mesta. Prosto je delovno mesto SAMOSTOJNEGA RACUNOVODJE — za vodenje celotnega finančnega poslovanja.

RAZPIS

Komisija za odpovedi in sprejem v delovno razmerje pri
Kmetijski zadrugi Velike Lašče

razpisuje

PROSTO DELOVNO MESTO ŠEFA POSLOVNE ENOTE

»Domači izdelki«

Pogoji: srednješolska izobrazba s petletno prakso na ustrezem delovnem mestu;

Plača po pravilniku o nagrajevanju.

Prijave sprejema uprava Kmetijske zadruge Velike Lašče do vključno 20. decembra 1962 z obširnimi življenjepisom in opisom dosedanje zaposlitve. Nastop službe s 1. januarjem 1963.

KOČEVJE: 7. do 9. dec. amer. barv. film »Serenada velike ljubezni«, 10. do 11. dec. ital. film »General Rovere«, 14. do 16. dec. franc. film »Meč maščevanja«.

RUDNIK: 8. in 9. dec. češki film »Krog«, 11. in 12. dec. franc. film »Igre ljubezni«.

RIBNICA: 8. in 9. dec. grški film »Nikoli v nedeljo«, 15. in 16. dec. amer. film »Jaguar, gospodar džungle«.

SODRAŽICA: 8. in 9. dec. amer. film »V 80 dneh okoli sveta«, 15. in 16. dec. jugosl. film »Lov na zmaja«.

STARA CERKEV: 8. in 9. dec. »Običajno neznani storivci«, 15. in 16. dec. franc.-italj. film »Precep«.

VELIKE LAŠČE: 8. in 9. dec. amer. barv. film »Žiži«, 15. in 16. amer. barvni film »Zgodba iz Monte Carla«.

PREDGRAD: 8. in 9. dec. amer. film »Človek, ki je preveč vedel«, 15. in 16. dec. franc. film »Taksi in prikolica«.

DOBREPOLJE: 8. in 9. decembra španski barvni film »Proda-

javka vijolic«, 12. dec. japonski film »Žrtvovana dekleta«, 15. in 16. dec. jugosl. film »Karolina Reška«.

PONIKVE: 13. dec. japon. film »Žrtvovana dekleta«.

BROD NA KOLPI: 8. in 9. dec. bolgarski film »Prva ljubezen«, 15. in 16. decembra japonski film »Ulica sramote«.

POTUJOČI KINO delavske uni-
verze Kočevje predvaja film »Ne-
deljska romanca — melodrama —
v petek, 7. dec. ob 17. uri v mil-
dinskem domu v Dolgi vasi, v so-
boto, 8. dec. ob 19. uri v Kopriv-
niku, v nedeljo 9. dec. ob 14. uri
v Banja loki in ob 18. uri v Star-
gah.

Ameriški film »Ko je kraljevski
komedija«, v petek 14. dec. ob 18.
uri v Dolgi vasi, v soboto, 15. dec.
ob 19. uri v Starem logu in v ne-
deljo, 16. dec. ob 16. uri v Pod-
preski.

Vstopnice prodajajo pol-
pred predstavo.